

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Učebné osnovy
LITERÁRNO – DRAMATICKÉHO ODBORU

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 14.8.1995 pod číslom
729/95-15 ako učebné osnovy pre základné umelecké školy

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Učebné osnovy

LITERÁRNO – DRAMATICKÉHO ODBORU

PRÍPRAVNÉ ŠTÚDIUM

I. STUPEŇ ZÁKLADNÉHO ŠTÚDIA

PRÍPRAVNÉ ŠTÚDIUM II. STUPŇA

II. STUPEŇ ZÁKLADNÉHO ŠTÚDIA

ROZŠÍRENÉ ŠTÚDIUM ZÁKLADNEJ UMELECKEJ ŠKOLY

Autori: GRACOVÁ Xénia
SKOŘEPOVÁ Alexandra
KUBA Peter
LUCKÝ Marián
FIKARI Miroslav
MURÁNSKA Mária
KRUPA Peter
PAŠKA Pavol
LINDTNEROVÁ Elena
LETENAY Juraj

Koordinátor: PaedDr. HUPKOVÁ Marta, ŠPÚ Bratislava

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 14.8.1995 pod číslom 729/95-15 ako učebné osnovy pre základné umelecké školy

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Literárno-dramatický odbor je syntetizujúcim odborom, ktorý obsahuje dramatické, pohybové, rečové, prednesové a slovesné tvorivé činnosti, hru s bábkou a písané slovo, prostredníctvom ktorých pôsobí na celkový rozvoj myslenia, cítenia a konania žiakov. Harmonicky rozvíja osobnosť, aktívny tvorivý prístup k základným postojom a premenlivej skutočnosti, pomáha vyrovnávať sa vždy s novými situáciami, ktoré prináša hra, škola, život a práca. Žiaci nadobúdajú schopnosť osobitého a kultivovaného prejavu v divadelnej, prednesovej a slovesnej oblasti. Súčasťou štúdia odboru je teória, história divadla, literatúry a filmu.

Literárno-dramatický odbor vychováva z detí a mládeže budúcich amatérskych divadelníkov, režisérov, recitátorov, vzdelaných a náročných divákov, čitateľov, aktívnych účastníkov a spolutvorcov života našej spoločnosti.

Absolvent tohto odboru nadobudne také skúsenosti a vedomosti, ktoré sú potrebné pre povolania, ktorých úspech závisí na vytvorení dobrého medziľudského kontaktu, vzťahu a spolupráce ako: lekár, zdravotná sestra, vychovávateľ, ale aj pracovníci v terciálnej oblasti. Ďalej povolania, ktoré vyžadujú pohotovosť a pre poslucháča zrozumiteľné vyjadrovanie ako: právnik, učiteľ, verejný pracovník osvetový, politický a pod.

Komplexný charakter výučby, ktorý zahŕňa aj zvládnutie základných bábkohereckých činností, prednesu a ľahko ovládateľných hudobných nástrojov, pomáha žiakom na prvom stupni pripraviť sa na štúdium odborov detská sestra, učiteľ materských a základných škôl, vychovávateľ.

CIELE

Cieľom vyučovania na prvom stupni je rozvíjať osobnosť žiaka v oblasti:

- citových, rozumových a morálnych kvalít, najmä schopností kolektívne cítiť a aktívne sa podieľať na vytváraní vzájomnej spolupráce,
- vedomého, osobitého, prirodzeného a pritom kultivovaného vyjadrenia v sociálnej a umeleckej komunikácii,
- základných odborných schopností v dramatickom a slovesnom prejave do takej miery:
 - a) aby mohol pokračovať vo vzdelávaní na vyššom stupni,
 - b) aby sa mohol aktívne uplatňovať v kultúrno-spoločenskej záujmovej činnosti.

Odborne vedená výučba v literárno-dramatickom odbore na druhom stupni pomáha najtalentovanejším jednotlivcom pripraviť sa na štúdium herectva, réžie, dramaturgie, divadelnej a filmovej vedy, scenáristiky, bábkoherectva, organizácie divadiel, učiteľstva dramatickej výchovy na vysokých umeleckých školách a pedagogických a filozofických fakultách.

OBSAH

Štúdium v literárno-dramatickom odbore sa uskutočňuje v prípravnom ročníku, I. stupni, II. stupni a v štúdiu pre dospelých.

Prípravné štúdium je zamerané predovšetkým na rozvoj pohybových dispozícií a pestovanie citu pre rytmus, reč a pohyb. Prvé dva ročníky I. stupňa sú venované komplexnej dramatickej príprave a sú spoločné pre všetkých žiakov odboru. Tu si žiaci osvojujú základné prvky odborných zručností a zároveň sa overujú ich predpoklady pre ďalšie štúdium a odborné zameranie v ďalších ročníkoch, ktoré sa delí na dramatické a bábkarské.

II. stupeň sa rozširuje o špecializáciu v samostatných oddeleniach: dramatickom, literárnom a bábkohereckom.

Pre skupinu starších žiakov – začiatočníkov možno zriadiť jednoročnú prípravnú dramatickú výchovu II. stupňa so zameraním na dramatickú, slovesnú alebo bábkohereckú tvorbu.

V štúdiu pre dospelých je štúdium orientované na samostatnú činnosť v oblasti divadla, bábkového divadla, literárnej tvorby, umeleckého prednesu a pantomímy, ako aj na samostatné vedenie súborov dramatickej výchovy a vedenie a réžiu detských a mládežníckych divadelných súborov.

Žiaci jednotlivých ročníkov, poprípade vybraní mladší žiaci, ktorí prejavia schopnosť a záujem, sa zaraďujú do práce v dramatickom súbore. Súbor reprezentuje školu na verejnosti.

Pre najtalentovanejších žiakov je určené rozšírené štúdium, v ktorom sa na I. stupni pripravujú vybraní jednotlivci na talentové skúšky na stredné školy umeleckého a pedagogického smeru a na II. stupni na VŠMU, PF, FF a pod.

Výučba v literárno-dramatickom odbore je prevažne skupinová. Predmety ako prednes, technika vedenia bábkky a pod. sa vyučujú v malých skupinách, alebo individuálne.

Učebné osnovy sú základnou smernicou pre učiteľa literárno-dramatického odboru, na základe ktorej si učiteľ vyberá postup a metódu práce pri vyučovaní a voľbe materiálov. Zvládnutie cieľov a študijných úloh je podmienkou pre postup žiakov do vyššieho ročníka. Odporúčané materiály sú pre základnú orientáciu učiteľa.

Literárno-dramatický odbor úzko spolupracuje s ostatnými odbormi v ZUŠ a so ZŠ.

PRÍPRAVNÉ ŠTÚDIUM **(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)**

Prehľad tematických celkov, ciele

- naučiť sa základné pravidlo dramatickej hry, t.j. aktívne sa zúčastňovať spoločnej hry,
- v cvičeniach a v hrách s pravidlom zvládnuť základné prvky pohyblivosti, pružnosti, obratnosti, získať schopnosť aktívne a pasívne sa uvoľniť, sústrediť sa a pohotovo reagovať,
- v cvičeniach a v hrách s pravidlom zoznámiť sa so základným priestorovým cítením (orientácia v priestore, rešpektovanie ostatných členov kolektívu pri voľnom pohybe v priestore),
- v cvičeniach a hrách s pravidlom zvládnuť jednoduchý rytmus a dynamiku
 - a) pohybom
 - b) zvukom
 - hrou na jednoduché nástroje
 - hrou na telo
 - slovným a hlasovým prejavom

Obsah

- rozvíjať sociabilitu detí kolektívnou a individuálnou činnosťou a osobným vzájomným stykom,
- rozvíjať pohybové dispozície a ich rytmické cítenie v pohybovom a zvukovom prejave ako základ pre dramatický výraz,
- zisťovať predpoklady detí pre odbornú výchovu v dramatickom odbore.

Do elementárnej tvorivej činnosti uvádzať deti predovšetkým vlastnou aktívnou účasťou a príkladom. Viest' deti k tomu, aby si osvojili základné pravidlá dramatickej hry, t. j. osobnej aktivity v tejto hre. Učiť deti podieľať sa svojím pohybovým a zvukovým

dramatickým prejavom na skupinovej činnosti. Dbať na vekovú, obsahovú a formálnu primeranosť, umeleckú kvalitu, podnetnosť a vhodnosť predlohy.

Individuálnym prístupom ku každému dieťaťu vytvárať medzi žiakom a učiteľom a deťmi navzájom osobné puto, ktoré je základom dobrej skupinovej klímy.

K citovej a sociálnej výchove dieťaťa prispievať zážitkom z umeleckého diela, okrem iného aj vlastným umeleckým prednesom a tým zároveň postupne vytvárať v deťoch potrebu stretávať sa s umením.

Sústavne rozvíjať základné dispozície detí pre pohybový výraz a rytmické cítenie v pohybovom a zvukovom prejave.

V priebehu roka pozývať rodičov na schôdzky spojené s ukázkami práce detí s metodickým zdôvodnením výchovných postupov a cieľov dramatickej výchovy.

Kritériá pre postup do 1. ročníka:

Podmienkou je zvládnutie a rozvoj vlastných pohybových dispozícií, rytmu, reči a schopnosť aktívne sa zapojiť do kolektívnej tvorivej činnosti.

ZÁKLADNÉ ŠTÚDIUM

DRAMATICKÁ PRÍPRAVA

Ciele

Dramatická príprava je predmet spoločný pre všetkých žiakov literárno-dramatického odboru. Hlavným obsahom predmetu je komplexná tvorivá dramatická činnosť, zahrňujúca všetky zložky, vrátane práce s improvizovanou bábkou a integrujúce základné prvky prípravnej činnosti (pohybové, rečové, hudobnorytmické) a špecifické činnosti výtvarné. Motivácia všetkých činností zostáva aj naďalej základným metodickým princípom, podnecujúcim spontánny detský prejav. Skúsenosti získané v priebehu výuky motivovanou hrou sa postupne vyvíjajú vo vlastnú uvedomelú odbornú činnosť.

1. ročník

(2 vyučovacie hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

Prehľad tematických celkov, ciele

Dramatická hra:

- uvedomovať si v jednoduchej dramatickej hre partnerov v priestore a reagovať na nich,
- zvládnuť jednoduchú partnerskú hru so zástupnou rekvizitou,
- zvládnuť jednoduchú partnerskú hru so zástupným textom,
- zoznamovať sa s možnosťou hry s predmetmi, jednoduchými výtvarnými znakmi z nich improvizovať bábky a v cvičeniach zvládnuť základné princípy ich oživovania.

Pohyb:

- v jednoduchých cvičeniach zvládnuť základy správneho držania tela (panva, chrbtica...),
- v jednoduchých koordinačných cvičeniach zvládnuť základy temporytmického pohybu a prízemnej obratnosti,
- v jednoduchých hrách zvládnuť základné smery pohybu priestore a orientáciu (dopredu, dozadu...),
- uplatniť zvládnuté pohybové schopnosti v jednoduchej akcii.

Reč:

- uvedomiť si proces správneho dýchania,
- v jednoduchých artikulačných cvičeniach a riekankách uvedomiť si rytmus a melódiu reči a zvládnuť vyslovovanie všetkých hlások,
- v uvoľňovacích cvičeniach zvládnuť mäkký hlasový začiatok,
- uplatniť zvládnuté rečové schopnosti v individuálnom alebo kolektívnom prednese (vyčítanky, riekanky...).

Slovesnosť:

- pokúsiť sa o samostatné jednoduché slovné vyjadrenie,
- spoznať a pochopiť vhodné literárne diela prostredníctvom aktívnej hry.

Obsah

Vytvoriť neformálnu sociálnu skupinu detí pomocou elementárnej hrovej činnosti. Viest' deti k tomu, aby si osvojili jedno z ďalších základných pravidiel dramatickej hry, ktorým je schopnosť nadviazať kontakt.

Prirodzený detský dramatický prejav podnecovať voľbou vhodných námětov pre konkrétnu skupinu s rôznorodou kolektívnou činnosťou. Vyberať námety, ktoré vedú ku spoločnej alebo súbežnej činnosti celej skupiny, ktoré súčasne podporujú individuálny prejav. Tým zároveň pomáhať deťom zbavovať sa rušivých zábran a zlých návykov v správaní. Voľbou námětov a prístupom k nim pestovať v deťoch zmysel pre humor, rozvíjať predstavivosť a fantáziu. Snažiť sa, aby niektoré námety poskytovali deťom možnosť predpokladať vývoj situácie a vnikať do myslenia a cítenia druhých.

Pozorovať deti v ich spontánnom prejave a snažiť sa nájsť príčiny nedostatkov v ich rečovom a fyzickom prejave, aby sme im pomohli ich odstrániť pomocou vhodne volených cvičení.

Formou hry robiť s deťmi jednoduché cvičenia:

- a) pohybové cvičenia majú smerovať k uvedomeniu si tela ako celku. Najúčinnéjšie sú tie, ktoré možno prevádzať na zemi a v prirodzených polohách,
- b) v rečových cvičeniach sa zamerať na jednoduché precvičovanie všetkých zložiek rečového prejavu (dychu, hlasu, výslovnosti, rytmu),

c) hudobno-rytmické cvičenia majú slúžiť ku kultivácii rytmického a melodického cítenia a výrazu,

d) slovný prejav obohacovať prostredníctvom ústnych a písomných cvičení. Pracovať a písomným a zvukovým záznamom slovného prejavu.

Vhodnou voľbou predmetov, materiálov a vytváraním improvizovaných bábok prebúdzajú v deťoch výtvarné cítenie.

Používať také metodické postupy, ktoré deťom umožnia prežiť radosť z vlastnej činnosti, čo je ďalším pravidlom správne vedenej dramatickej výchovy.

Otvorenými hodinami získavať záujem rodičov a priateľov školy pre individuálnu spoluprácu a aktívne sa zapojiť do činnosti v odbore.

Kritériá pre postup do 2. ročníka:

Podmienkou postupu je schopnosť spolupracovať s partnermi v jednoduchej hre.

2. ročník

(2 vyučovacie hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

Prehľad tematických celkov, ciele

Dramatická hra:

- v hre zvládnuť jednoduchú charakterizáciu,
- v etude zvládnuť jednoduchý dramatický príbeh – to znamená uvedomiť si svoju úlohu v príbehu a podľa toho konať,
- vytvoriť jednoduchú improvizovanú bábkú a v etude a ňou uplatniť osvojené základné princípy jej oživovania vrátane zvuku a zvládnuť jednoduchý dramatický príbeh.

Pohyb:

- v technicky náročnejších cvičeniach zvládnuť základy správneho držania tela, svalového napätia a uvoľnenia,
- v cvičeniach prízemnej obratnosti zvládnuť kolísku na chrbte, na bruchu, parakotúl, mlynské kolo, atď.....,
- zvládnuť jednoduché koordinačné dynamicko-temporytmické cvičenia v pohybe a so zvukom,
- v jednoduchých pohybových hrách zvládnuť základné priestorové tvary (zástup, kruh, voľný rozostup, atď.),
- uplatniť zvládnuté pohybové schopnosti v jednoduchej dramatickej akcii:

Reč:

- zvládnuť predĺžený výdych a základy dychovej opory. V hlasových cvičeniach uvedomiť si funkciu rezonancie,

- v náročnejších artikulačných cvičeniach zvládnuť temporytmus reči a zreteľné vyslovovanie všetkých hlások,
- v prednese cvičných textov zvládnuť zreteľnú výslovnosť a mäkký hlasový začiatok v rôznych výrazových variantoch,
- zvládnuté rečové schopnosti uplatniť v individuálnom alebo kolektívnom prednese.

Slovesnosť:

- zvládnuť samostatné jednoduché slovné vyjadrenie,
- aktívne si osvojovať vhodné literárne diela dramatickou hrou a zoznamovať sa s ich autormi.

Obsah

Obsahom práce je prehľbovať sociálne vzťahy v skupine. Zvládnuť základné pravidlá dramatickej hry. Vedome uplatňovať osvojené prvky odborných vedomostí v dramatickej hre.

Výberom námetov upevňovať vzťah detí ku kolektívu pri plnom rešpektovaní individuálnych odlišností. Dbáť o rozvoj prirodzeného a osobitého vyjadrenia vzťahu k reálnemu životu a vybraným témam. Individuálne vhodne zameranými úlohami a spoločnej činnosti, ktorá vychádza zo záujmu detí, upevňovať a prehľbovať vzťahy detí v kolektíve a dbať o kultúru správania sa. Voliť také témy, ktoré podnecujú tvorivú dramatickú činnosť a sú primerané veku a schopnostiam detí v skupine. Dbáť o to, aby sme v skupinovej práci podnecovali fantáziu, rozvíjali vnímavosť a predstavivosť detí a tak im pomáhali objavovať svet. Učiť ich riešiť v hre aj humornou formou konflikty vznikajúce z vonkajších popudov a udalostí, bojovať za dobro proti zlu a tak vytvárať základy pre stupnicu hodnôt.

Klímou v skupine a zvolenými námetmi viesť deti k úcte a uznávaniu snahy a práce druhých, rozvíjať ich vnímavosť, zmysel pre krásu a spravodlivosť a pomáhať im vytvárať citový vzťah k našej zemi.

Sústavne rozvíjať samostatné pokusy detí o vlastné, prirodzené a veku primerané vyjadrenie dramatickou hrou, dramatickou hrou s bábkou, pohybovou improvizáciou, hudobno-rytmickým prejavom, rečou, písaným slovom a špecifickým výtvarným činom.

Pri hre s bábkou dbať o štylovosť použitých prvkov a tak ovplyvňovať ich výtvarné čítanie. Náročnejšími cvičeniami a hrami upevňovať v deťoch osvojené prvky základných odborných vedomostí a motivovať deti k využívaniu týchto skúseností v ich vlastnej dramatickej činnosti.

V pohybovej výchove, okrem cvikov na uvedenie si tela ako celku, precvičovať s deťmi v prízemných polohách obratnosť.

V rečových cvičeniach sledovať zreteľnosť a znelosť rečového prejavu. Pri týchto cvičeniach využívať aj hudobno - rytmické prvky.

Rozvíjať kladný vzťah detí ku knihám a detskej literatúre.

Priebežným kontaktom s rodičmi a otvorenými hodinami, prípadne záverečnou prehliadkou práce v ročníku, udržiavať ich záujem o osobný a odborný rast dieťaťa.

Podľa záujmu a schopnosti žiakov navrhovať jeho zaradenie do dramatického alebo bábkohereckého oddelenia.

Kritériá pre postup do 3. ročníka:

Podmienkou postupu je zvládnutie základného pravidla dramatickej hry v jednoduchej kolektívnej ukážke.

ODDELENIE DRAMATICKÉ A SLOVESNÉ

3. – 6. ročník I. stupňa LDO

Ciele

Dramatická hra je naďalej hlavným predmetom na celom I. stupni. Jej prostredníctvom má učiteľ dosahovať v hlavnom predmete: dramatika a slovesnosť primeraný výraz u žiakov v dramatickom a slovesnom prejave. Jej pomocou má pripraviť žiakov v predmete: prednes k interpretácii textov ako osobnej výpovede zážitku, a tak zamedziť ich mechanickému odriekavaniu. Dramatickou hrou sú tiež v hlavnom predmete integrované prípravné činnosti: pohyb a reč.

Motivácia v týchto ročníkoch na I. stupni sa stáva východiskovým bodom k uvedomelému uplatňovaniu odborných vedomostí a skúseností.

Organizujúcim základom činnosti v týchto ročníkoch je téma zodpovedajúca vývojovej fáze žiakov, ktorá má prehĺbiť ich záujem o prácu v odbore a ovplyvniť zároveň ich mravnú a odbornú výchovu.

Práca v súbore na II. stupni je predmet, v ktorom sa počíta s uvedomelým záujmom žiakov o štúdium v LDO ZUŠ. V priebehu štúdia sa mali na hodinách inscenačnej tvorby zúčastniť všetci žiaci 1. – 4 ročníka, v prvom rade však tí, ktorí sa v individuálnom štúdiu pripravujú na vysoké školy umeleckého a pedagogického smeru. Ďalej tí žiaci, ktorí sa chcú venovať záujmovej umeleckej činnosti v oblasti divadla či poézie a pôsobiť ako vedúci súboru, režiséri, dramaturgovia, herci.

Práca v súbore je praktickou prípravou na samostatnú umeleckú tvorbu.

Súčasťou výučby sú aj návštevy divadelných alebo filmových predstavení, výstav, koncertov, kultúrnych pamiatok alebo inšpirujúceho prostredia v súvislosti s témou výučby.

Obsah

Obsahom hlavného predmetu dramatika a slovesnosť je komplexná tvorivá dramatická činnosť zahrňujúca aj prípravnú činnosť reč, smerujúcu od hry k vytvoreniu schopnosti samostatne, osobito, prirodzene a pritom kultivovane sa vyjadrovať dramatickou hrou, pohybom a slovným prejavom hovoreným a písomným.

Schopnosť aktívne sa podieľať na vytváraní pozitívnych vzťahov a na vzájomnej spolupráci v skupine vzniká v priebehu práce najmä v dôsledku voľby takých tém, ktoré zodpovedajú vývojovej fáze žiakov, ktoré podnecujú ich spontánnosť, činorodosť a rozvíjajú citovú, mravnú a rozumovú zložku ich osobnosti.

Odborné vedomosti a schopnosti, cieľavedome osvojované v jednotlivých ročníkoch, stávajú sa prostriedkami, ktoré žiaci vedome, aktívne a tvorivo uplatňujú v priebehu celej práce.

Hlavným obsahom prípravného predmetu pohyb je cieľavedome vedená pohybová výchova, zameraná na vytvorenie takých pohybových schopností, ktoré bude žiak potrebovať a postupne vedome a tvorivo uplatňovať v dramatickej činnosti.

Základom práce sú v rôznych výrazových variantoch prevádzané cvičenia a hry, ktoré sú zamerané na zvládnutie prirodzeného, kultivovaného, výrazového, rytmického a koordinovaného pohybu celého tela.

V prípravnom predmete pohyb pracujeme so zvukovým a hudobným doprovodom.

Hlavnou náplňou predmetu prednes je práca, smerujúca ku získaniu schopnosti interpretovať text ako osobný aktuálny zážitok.

Predpokladom práce je voľba veku primeraného textu na základe jeho myšlienkových a umeleckých kvalít, ktoré sa žiaci pri hlbšom zoznamovaní s literatúrou učia rozoznávať a hodnotiť.

Uvedomé a tvorivé uplatňovanie postupne osvojených základných výrazových prvkov prednesu sa stáva súčasne prostriedkom umožňujúcim žiakom prirodzene a kultivovane odovzdávať myšlienku zvoleného textu..

Práca v súbore je predmet medziročný, ktorého sa zúčastňujú žiaci 3. – 6. ročníka I. stupňa (prípadne vybraní mladší, alebo starší talentovaní žiaci). Na práci v súbore sa zúčastňujú, po dohode s rodičmi, tí žiaci, ktorých záujem o prácu v dramatickom odbore je väčší ako o iné záujmové činnosti. Zároveň u najtalentovanejších žiakov si učiteľ overuje ich schopnosti pracovať v súbore pri väčšej časovej zaťažnosti a na druhej strane si učiteľ overuje hĺbku záujmu a úprimnosť vzťahu k tejto činnosti.

Hlavným obsahom práce v súbore je vytvorenie inscenácie na základe vybranej predlohy z oblasti poézie, prózy alebo dramatických žánrov.

Práca v súbore umožňuje žiakom na ucelenom tvare prakticky si overiť a uplatniť svoje schopnosti, skúsenosti a vedomosti nadobudnuté vo vyučovacom procese a výsledok práce zverejniť.

Metóda práce je totožná s metódou výchovy dramatickou hrou, ktorá je základným princípom výučby na I. stupni.

Práca v súbore učí jednotlivca podriaďovať a záujmu celku a vedie členov kolektívu ku vzájomnej zodpovednosti.

Od učiteľa vyžaduje tento predmet okrem pedagogických schopností aj schopnosť dramaturgickú, režijnú a organizačnú.

Táto požiadavka sa môže vyriešiť spolupracou viacerých pedagógov.

Výsledky práce v súbore sú súčasťou kultúrno spoločenskej činnosti školy.

Najlepšie výsledky práce sa môžu uplatňovať v súťaži odboru alebo v súťaži ZUŠ.

V predmete práca v súbore na II. stupni je hlavným obsahom vytváranie inscenácie z oblasti poézie, prózy a dramatických žánrov. Tento predmet je medziročný. Inscenačná tvorba umožňuje žiakom v ucelenom tvare prakticky uplatňovať a overovať si schopnosti a vo vyučovacom procese získané zručnosti a výsledok zverejňovať.

Aj na II. stupni metóda prípravy musí byť totožná s metódami výučby dramatickou hrou. Umožňuje žiakom zoznámiť sa nielen s rôznymi dramatickými žánrami a štýlmi, tak ako je to v osnovách jednotlivých ročníkov, ale aj s rôznymi prístupmi pri práci s hercom.

3. ročník

(4,5 vyučovacích hodín týždenne, 148,5 hodín ročne)

Prehľad tematických celkov, ciele

Dramatika a slovesnosť:

(1,5 hodín týždenne, 49,5 hodín ročne)

- naučiť sa konať v jednoduchých daných okolnostiach,
- zvládnuť jednoduchú danú etudu alebo improvizáciu a vedieť zachovať jej formu aj pri zámene postáv,
- zvládnuť cvičeniach hru s predmetom,
- zvládnuť krátke pointované vyjadrenie zážitku (hovorené aj písané).

Reč:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

- v dychových, hlasových a artikulačných cvičeniach vedieť si navodiť správny vnútorný hmatový pocit a postupne ho uplatňovať pri práci s hovoreným slovom,
- vo výrazových variantoch zvládnuť správnu výslovnosť vokálov, rezonanciu v nadhrtanových dutinách a prácu svalov brušných stien a bránice.

Pohyb:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- vedome sa usilovať o správne držanie tela (pocit osi),
- zvládnuť cvičenia na centrálny a periférny pohyb (zbalenie, rozbalovanie...) centrálnu uvoľnenie chrbtice,
- zvládnuť cvičenia prízemnej obratnosti (preliezania, podliezania...) cvičenia v dvojiciach (hojdačky, turecké bubny...),
- zvládnuť základy priestorového cítenia – priestorové vzťahy (pred, za, hore, dolu...) rýchle formácie v priestore (dvojice, trojice, skupiny) so zmenou rytmu,
- v hudobno-pohybových cvičeniach zvládnuť zmenu tempa a dynamiky,
- zvládnuť koordinačné cvičenia v pohybe z miesta.

Prednes:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne v skupine 2-3 žiakov)

Vedieť zaujať a prednesom vyjadriť osobný vzťah k téme literárnej predlohy.

Práca v súbore:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Plniť úlohy uložené v súborovej práci a snažiť sa uplatniť v nich svoje schopnosti a vedomosti.

Obsah

Vytvoriť u žiakov základy pre stupnicu mravných a umeleckých hodnôt. Naučiť ich uvedomovať si vlastné akolektívne tvorivé impulzy a podnety z vonkajšieho sveta prijímať a vyjadriť k nim svoje stanovisko dramatickou hrou, výberom umeleckého textu, vlastným pohybom a slovným prejavom na úrovni dosiahnutých odborných vedomostí.

V predmete **dramatika a slovesnosť** vyhľadávať pre dramatickú hru žiakov predovšetkým také námety, ktoré zodpovedajú ich sociálnej skúsenosti a konflikty, ktoré vznikajú z bežných situácií a vzťahov (malá sociodráma). Učiť ich vidieť i humornú stránku týchto sociodram a podľa toho ich riešiť. Vyžadovať, aby žiaci pozorovali svet okolo seba a zážitky, poznania a pozorovania, vedeli ich vyjadriť vo vzťahu k vybranému objektu (pohybom, slovom alebo písaným slovom). Zapájať sa do hry ako partneri. Pomáhať žiakom objasňovať príčiny konfliktov predovšetkým výmenou rolí, ale aj rozborom konfliktov.

Učiť žiakov zachovávať dramatický tvar pri výmene rolí a učiť ich zároveň základom improvizácie.

Rozvíjať ich schopnosť kontaktu a vcit'ovania sa. Ako prostriedok komunikácie využívať rôzne formy improvizovaného dialógu (slovného, pohybového, zvukového).

Hrou rozvíjať v deťoch schopnosť sústrediť sa a schopnosť zmyslového vnímania (zrakom, sluchom, hmatom, atď...).

Pokračovať v hre s reálnym alebo zástupným predmetom. Zmysel pre priestor a tvar rozvíjať v žiakoch tiež náznakom prostredia pre hru pomocou praktikáblo, paravanov, látok a pod. Inšpirovať ich aj k vytvoreniu scénických náznakov nimi samými (živá dekorácia), tým obohacovať ich priestorovú predstavivosť a výtvarné cítenie. Zároveň im umožniť, aby sa zapájali vo väčšom počte do hry, a tak vychádzať v ústrety ich potrebe byť v neustálej aktivite.

V oblasti **slovesnej** podnecovať žiakov k tomu, aby dokázali odovzdať vlastné zážitky, ktoré zodpovedajú spoločnej téme. V nadväznosti na dramatickú hru a na hry rozvíjajúce zmyslové vnímanie viesť žiakov k slovnému aj písanému zachyteniu asociácií predstáv. Takto prehlbovať ich slovesný prejav. Učiť ich pointovať a tak zároveň rozvíjať zmysel pre formu.

Obohacovať citový, mentálny (duchovný, duševný) a intelektuálny život žiakov a inšpirovať ich k vlastnej tvorivej činnosti konkrétnymi umeleckými dielami: dramatickými, výtvarnými, hudobnými a tiež mimoumeleckými, prírodnými skutočnosťami a javmi. K tomu používať technické učebné pomôcky ako sú : gramofón, magnetofón, CD prehrávač, diaprojektor, videorekordér, videokamera, knihy (odborné, beletria, časopisy), gramo a CD platne, atď... V prípravnej činnosti r e č dbať o vytvorenie základného vnútorného hmatového pocitu pri hlasových a artikulačných cvičeniach. Východiskom je zase motivácia, ktorú je potrebné postupne dopĺňať najzákladnejšími poučkami. Pokračovať v dychových, rezonančných a artikulačných cvičeniach na zložitejších textoch. V technicky náročnejších textoch a cvičeniach, v rôznych variantoch precvičovať slovný prejav a ďalej rozvíjať dialóg. Pomocou rytmických cvičení upevňovať cítenie dvojdobového a trojdobového rytmu. V prípravnom predmete p o h y b používať aj naďalej motiváciu ako východisko pre navodenie správneho pocitu tela ako celku. Zároveň sa snažiť, aby žiaci vedome zvládli správne držanie tela (výrazový neutrál). Upozorňovať ich na odchýlky od tohto neutrálu (najmä práca chrbtice a ovládanie panvy) ako na budúce výrazové možnosti. Učiť žiakov navzájom sa pozorne vnímať a poznávať individuálne výrazové prostriedky. Snažiť sa pomocou súťaživých hier vyvolať pri precvičovaní pohybovej techniky u žiakov radosť z pohybu a z vlastnej obratnosti.

Viesť žiakov k tomu, aby dokázali dať pravdivý zmysel aj jednotlivým technickým prvkom a za pomoci silnej motivácie zvukom, svetlom, predmetom hľadať pohybové vyjadrenie pre určitý námiet. Robiť so žiakmi pohybovo-rytmické cvičenia, cvičenia dynamiky, gymnastické cvičenia, cvičenia na koordináciu pohybov a pohybové hry v zložitejších variantoch dvojdobového a trojdobového rytmu. Súčasťou výučby sú aj hudobno-pohybové cvičenia a hry, pri ktorých sa odporúča spolupracovať s korepetítorom. Hudobno-rytmické cítenie žiakov možno rozvíjať tiež spevom a používaním ľahko ovládateľných hudobných nástrojov. Viesť žiakov k zvládnutiu základných priestorových vzťahov.

V predmete **prednes** vyučovanom v malých skupinách, pracovať na textoch pripravených dramatickou hrou v ročníkovej skupine, poprípade na textoch vybraných na prednes. Vyhľadávať také texty, ktoré dávajú možnosť dialogického spracovania. Snažiť sa, aby žiaci interpretovaným textom vyjadrili prirodzeným spôsobom svoje názory, zážitky a vzťah k predlohe. Viesť ich k pochopeniu myšlienky a zároveň ich učiť venovať pozornosť gradácii ako jednému z vyjadrovacích prostriedkom.

Zverejňovať prácu všetkých žiakov na ročníkových vystúpeniach s účasťou rodičov, aby boli priebežne oboznámení s výsledkami odbornej výchovy svojich detí a zostávali v kontakte so školou. Najlepšie prác jednotlivcov a kolektívov uplatňovať v súťažiach a príležitostne aj na verejných vystúpeniach pri akciách školy.

Kritériá pre postup do 4. ročníka:

Podmienkou postupu je preukázať v kolektívnej, skupinovej alebo individuálnej ukážke zvládnutie stanovených úloh v predmete dramatika a slovesnosť a prednes.

4. ročník (4,5 hodiny týždenne, 148,5 hodín ročne)

Prehľad tematických celkov

Dramatika a slovesnosť:

(1,5 hodín týždenne, 49,5 hodín ročne)

- zvládnuť v kolektívnej improvizácii jednoduchú dramatickú situáciu s možnosťou rozhodnúť svojím konaním o jej riešení,
- zvládnuť cvičeniach základné princípy stavby jednoduchého dramatického tvaru,
- vedieť nadviazať v jednoduchých cvičeniach a etudách kontakt s partnerom a vyjadriť vzťah k nemu,
- zvládnuť v cvičeniach dialóg s predmetom ako s partnerom a vyjadriť vzťah k nemu, uvedomiť si v cvičeniach výrazové možnosti pri voľbe slov,
- zachytiť v písanom texte vyjadrenie vzťahu.

Reč:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

- vo výrazových variantoch uplatňovať správne technické návyky rečového prejavu: dychovú oporu, rezonanciu v maske, aktivizáciu brušných stien a stálu aktivizáciu rečových ústrojov (jazyk, spodná čeľusť, pery...),
- v cvičeniach vedome zvládnuť výslovnosť záverových spoluhlások podľa ortoepických zákonov výslovnosti.

Pohyb:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- vo výrazových variantoch zvládnuť základné prvky prízemnej gymnastiky až akrobácie (rôzne druhy skokov, prípravu na stojky...),
- zvládnuť náročnejšie cviky obratnosti (prepojovanie skokov a prízemný pohyb),
- zvládnuť ďalšie koordinačné cvičenia v pohybe z miesta s posunom rytmického dôrazu,
- zvládnuť jednoduchú tanečnú hru so spevom (polka, valčík),
- uvedomiť si odlišnosti vo výraze zvládnutých cvikov pri motivovaných tempo-rytmických a dynamických variantoch.

Prednes:

(1 hodina týždenne, 33 hodín v skupine 2-3 žiakov)

- zvládnuť v cvičeniach vyjadrenie jednoduchého podtextu,
- prehľbovať prácu na texte z hľadiska uvedomovania si a vyjadrenia podtextu s možnosťou rozdielneho výkladu,

- uvedomiť si základné výrazové prvky prednesu (dôraz, pauza, intonácia, tempo, rytmus, dynamika) ako prostriedky vyjadrovania a vedieť s nimi pracovať.

Práca v súbore:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Zvládnuť úlohy požadované v súborovej práci a rozvíjať v nich soje schopnosti a nadobudnuté vedomosti.

Obsah

Na základe vytvorenia elementárnej stupnice mravných a umeleckých hodnôt učiť žiakov rešpektovať vzájomné odlišnosti, hodnotiť klady a zápory, chápať funkciu tvorivej činnosti v dramatickej hre, v pohybovom a slovnom prejave a viesť ich k samostatnému prístupu pri riešení daných úloh.

Predmete **dramatika a slovesnosť** uspokojovať vhodne volenými témami túžbu žiakov po romantike v hrách s veľkými konfliktami dobra so zlom, ako aj túžbu po humore. V tomto veku (11-12 rokov) už začínať odlišovať úlohy dané chlapcom a dievčatám, na posilnenie pocitu mužnosti u chlapcov a ženskosti u dievčat. Komedialnosť zdokonaľovať rovnomerne u všetkých. Výmenou úloh a ďalšími variáciami im umožniť pochopiť postoje a konanie druhých, zároveň ich učiť spoznať a vyjadriť primeraným spôsobom obsah zvolenej témy.

Precvičovať základné princípy stavby dramatického tvaru. Utvárať podmienky pre autorský prístup žiakov k úlohám- umožňovať im zaujímať a vyjadrovať svoje stanoviská a názory rôznym riešením konfliktu, a tým aj rôznym vyústením deja, výmenou rolí, zmenou daných okolností, vzájomných vzťahov a pod.

V partnerských cvičeniach a hrách sa zameriavať na vytváranie kontaktu s partnerom. Učiť žiakov vnímať partnera v priestore, všímať si a uvedomovať si jeho konanie, vedieť postrehnúť jeho popudy, reagovať na ne citlivo, pohotovo, adresne a komunikatívne.

Naďalej rozvíjať v cvičeniach zmyslové vnímanie a uplatňovať ho v dialógu s predmetom, pri ktorom sa prejaví aj autorský postoj žiaka.

Rozdeľovaním úloh do menších skupín umožňovať žiakom vidieť prácu druhého a kriticky ju hodnotiť. Viesť ich k vzájomnej úcte a klásť základ pre citové vzťahy. Zároveň dbať o kultúru správania. Využívať aj naďalej inšpiráciu inými umeleckými dielami, podobne ako v predchádzajúcom ročníku, vrátane návštev inšpirujúceho prostredia. Učiť žiakov používať jednoduché scénické prvky v hracom priestore tak, aby vo svojom súhrne podporovali dramatické konanie.

Slovný prejav usmerňovať k vyjadreniu vzťahu najmä formou dialógu. Učiť žiakov citlivo vnímať význam použitých slov. Hrou so slovami obohacovať slovnú zásobu ako predpoklad pre tvorivý slovný prejav.

V prípravnej činnosti **reč** zdokonaľovať pomocou motivácie odborné schopnosti, upevňovať správne rečové návyky, a tak predchádzať možným poruchám hlasu v puberte. Dbať predovšetkým na aktívne uvoľnené držanie tela, hlboký nádych a výraznú výslovnosť. Jedným zo základných princípov práce je stála aplikácia získaných skúseností a vedomostí vo výrazových variantoch. Klásť dôraz najmä na komunikáciu a priestorové cítenie v rečovom prejave a na vyjadrenie podtextu moduláciou.

V prípravnom predmete **pohyb** naďalej spájať osvojené náročnejšie technické prvky s výrazom. Funkčne začleňovať hudobno-pohybový a tanečný prejav do dramatickej činnosti aj vo forme improvizácie. Využívať získanú obratnosť žiakov a ich schopnosť koordinovať pohyby. K pohybovým improvizáciám, hrá, a tancom funkčne používať reprodukovanosť a živú

hudbu. Upevňovaním správnych pohybových návykov (najmä držaním tela) a ďalej pohybovej techniky (prízemná gymnastika až akrobacia) predchádzať horšeniu funkcií pohybového aparátu v puberte. U chlapcov rozvíjať silu a u dievčat ohybnosť. Hudbou rozvíjať rytmický hudobno-pohybový prejav v spolupráci s korepetítorom.

V predmete **prednes** vyhľadávať spoločne so žiakmi témy, ktoré im pomáhajú vytvárať si názor na okolitý svet a vzťah k nemu. Dramatická hra je stále jednou z metód práce, ako upútať pozornosť žiaka na text, citovo ho na ňom zainteresovať a pomôcť mu sprostredkovať vlastný zážitok na základe autorovho textu. V priebehu práce oboznamovať žiakov prakticky s výrazovými prvkami prednesu.

Dbáť na to, aby okrem ročníkových vystúpení mali žiaci a rodičia možnosť konfrontovať výsledky práce na prehliadkach celého odboru. Najlepšie výkony prezentovať na verejnosti, prípadne na súťažiach.

Kritéria na postup do 5. ročníka:

Podmienkou postupu je preukázať v kolektívnej, skupinovej alebo individuálnej ukážke zvládnutie stanovených úloh v predmete dramatická a slovesnosť a prednes.

5. ročníka (4,5 hodín týždenne, 148,5 hodín ročne)

Prehľad tematických celkov, ciele

Dramatika a slovesnosť:

(1,5 hodín týždenne, 49,5 hodín ročne)

- zvládnuť v dramatickej etude vlastné vyjadrenie námety s využitím získaných odborných skúseností a vedomostí,
- fixovať tvar etudy – pravdivým konaním vyjadriť cieľ postavy, kontakt s partnerom a vzťah k prostrediu,
- zvládnuť daný hudobný námet formou dramatickej pohybovej improvizácie,
- zvládnuť jednoduchú slovnú improvizáciu (konferovanie, reportáž, ...),
- písomne spracovať vlastné zážitky alebo predstavy,
- zvládnuť techniku písania jednoduchého scenára.

Reč:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

- vo výrazových variantoch upevňovať správne technické návyky v rečovom prejave: dychovú oporu, rezonanciu v maske, aktivizáciu brušných stien a svalov, bránice a stálu aktivizáciu rečových ústrojov (jazyk, spodná čeľusť, pery),
- v cvičeniach vedome zvládnuť výslovnosť úžinových a polozáverových spoluhlások podľa ortoepických pravidiel.

Pohyb:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- vo výrazových variantoch zvládnuť požadovaný pohybový tréning, ďalšie vybrané prvky pohybovej techniky (práca s ťažiskom, cvičenia na ovládanie osi...),
- zvládnuť cvičenia prízemnej obratnosti (spojovanie stojok s kotúľom a pod ...),
- zvládnuť koordináčne cvičenia s predmetom,
- zvládnuť jednoduchý súčasný, dobový alebo ľudový tanec, prípadne so spevom.

Prednes:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne v skupine 2-3 žiakov)

- zvládnuť v nadsádzke rôzne výrazové varianty rečových cvičení,
- logicky zvládnuť myšlienku autorovho textu a obohatiť ju o vlastný interpretačný postoj,
- vedome pracovať so základnými výrazovými prvkami prednesu (pozri úlohy 4. ročníka).

Práca v súbore:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Aktívne sa zúčastňovať svojimi schopnosťami, skúsenosťami a nadobudnutými vedomosťami aj vlastnými podnetmi na vytváraní súborových programov.

Obsah

Upevňovať u žiakov zmysel pre mravné a umelecké hodnoty. Umožňovať im pritom, aby si uvedomovali a vyjadrili v dramatickom a slovnom prejave svoje konflikty so svetom, ich príčiny a prípadne riešenie.

Viesť žiakov k vedomému zvládnutiu a osvojeniu základných princípov tvorivej dramatickej činnosti. Podnecovať ich k samostatnému slovnému vyjadrovaniu.

V predmete **dramatika a slovesnosť** podnecovať žiakov prostredníctvom literárnych a iných umeleckých diel hľadať vlastné ciele a ideály. Dávať podnety k vyjadrovaniu ich vlastných predstáv o svete. Pritom v nich rozvíjať zmysel pre humor, pomáhať im vytvárať si zdravý názor na svoju prácu, nadhľad a schopnosť prijať kritiku.

Nadväzovať na formy práce s dramatickým tvarom z predchádzajúceho ročníka (zmena daných okolností, výmena úloh a pod...). Viesť žiakov k tomu, aby odhaľovali a rozvíjali motívy dejových zvrátov a snažili sa vystavať príbeh ako reťaz príčin a následkov. Učiť žiakov, aby sa vyjadrovali výrazne a zrozumiteľne s pomocou nadobudnutých základných odborných vedomostí, aby napríklad vedeli vyjadriť prostredníctvom logického psychofyzického konania hlavný cieľ postavy v príbehu, vzťah k partnerom a k danému prostrediu.

Cvičenia a etudy priviesť do konečného tvaru. Zároveň využívať náznakové scénické prvky.

Pomocou hudby rozvíjať emotívnosť žiakov, ich predstavivosť a fantáziu, zmysel pre rytmus a dynamiku, priestorové cítenie, hudobnosť a cit pre formu. Ďalším prehlbovaním zmyslového vnímania obohacovať ich výrazový prejav. Dôrazom na čistotu a precíznosť skvalitňovať práci žiakov a pomáhať im tak získať istotu v prejave. Oboznamovať ich s obsahom odbornej terminológie.

Pri **slovesnosti** učiť žiakov vyhľadávať a zhromažďovať námety a tvoriť individuálne zvolenou formou krátke príbehy (najlepšie sú osobné zážitky). Učiť ich zdokonaľovať najmä techniku písania scenárov, ktorú je možno využiť na záznam vzniknutých dramatických foriem (pásma, etudy, dramatizácie a pod.).

Príťažlivými artikulačnými a hlasovými cvičeniami zdokonaľovať techniku **reči** na základe vedomej spolupráce žiakov. Snažiť sa o kultivovaný a pritom prirodzený rečový prejav. Nadalej precvičovať a zdokonaľovať techniku nadobudnutú v 4. ročníku a vedome uplatňovať základné princípy uvoľneného aktívneho prejavu (ovládanie pružnosti brušných stien a svalov i celkového svalového napätia). V rezonančných cvičeniach sa sústreďovať na upevnenie rezonancie v maske. V slovnom konaní učiť žiakov rozlišovať adresný prejav smerom k jednému alebo viacerým partnerom v priestore. Precvičovať gradáciu v rečovom prejave ako jeden zo základných výrazových prvkov.

V **pohybových** cvičeniach sa orientovať na náročný a pritom zaujímavý tréning, ktorým je možno čeliť celkovej fyzickej pubertálnej povolenosti, a tak zlepšiť kondíciu žiakov aj v psychofyzickom zmysle. Na to je potrebné používať vybrané prvky športovej gymnastiky a tanečnej techniky, jednoduché akrobatické cviky a koordinačné cvičenia. Nadalej používať pri cvičeniach živú alebo reprodukovanosť hudbu. Stále precvičovať nadobudnuté technické schopnosti v spojení s výrazom. V tanečných hrách spájať pohyb so spevom, prípadne s hrou na jednoduchých hudobných nástrojoch (Orffove nástroje).

V predmete **prednes** pomáhať žiakom pri samostatnom výbere textov, ktoré odpovedajú vekovým a odborným možnostiam recitátora. Vybrané texty, literárne predlohy a celý proces hľadania umožňuje žiakom vnikať do problémov okolitého sveta a umožňuje im poznávať vlastnú úlohu v ňom. Pracovať na predlohách ako klasických tak aj súčasných. Pri rozkrývaní predlohy hľadať styčné body medzi textom a vlastným zážitkom žiaka, aby sám mohol zaujať k textu osobné stanovisko. Učiť žiakov interpretovať aj vlastné texty. Pri práci na prednese si v praxi osvojovať základné výrazové prvky prednesu. Pozornosť nadalej venovať podtextu. Súčasťou vyučovania je aj návšteva vybraných kultúrnych podujatí. Pri práci využívať audiovizuálnu techniku a jednoduché scénické prvky.

Snažiť sa získať rodičov pre spoluprácu, aby podporovali záujem žiakov o prácu v odbore. Kvalitné práce žiakov uplatňovať na verejných podujatiach a na súťažiach.

Kritériá na postup do 6. ročníka:

Podmienkou postupu je preukázať v kolektívnej, skupinovej alebo individuálnej ukážke zvládnutie stanovených úloh a cieľov v predmete dramatika a slovesnosť a prednes.

6. ročník

(5 hodín týždenne, 165 hodín ročne)

Prehľad tematických celkov, ciele

Dramatika a slovesnosť:

(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

- tvorivo sa zúčastňovať na príprave a realizácii absolventského predstavenia,
- zvládnuť techniky a s potrebným výrazom kultivovanej prirodzenosti svoju úlohu v absolventskom predstavení,
- vedome uplatňovať v pohybových dramatických improvizáciách na daný hudobný námet priestorové, rytmické a dynamické cítenie,
- vlastný námet spracovať písomne, samostatne zvolenou formou.

Reč:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

- vedome pracovať s nadobudnutými rečovými vedomosťami a schopnosťami,
- vedieť viesť jednoduchú rečovú rozcvičku.

Dejiny:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

Zvoliť si tému z dejín kultúry a zvládnuť teoretické informácie a ich praktické využitie.

Pohyb:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- zvládnuť ďalšie prvky pohybovej techniky (prízemnú obratnosť, pády, spájanie cvikov atď.),
- zvládnuť ďalší súčasný, dobový alebo ľudový tanec, prípadne so spevom a s použitím jednoduchých hudobných nástrojov,
- v nadväznosti v súvislosti s absolventským vystúpením,
- vedieť viesť jednoduchú pohybovú rozcvičku.

Prednes:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne v skupine 2-3 žiakov)

Zvládnuť samostatný výber a interpretáciu vhodného textu.

Práca v súbore:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Využiť doteraz osvojené vedomosti a zručnosti v príprave absolventského predstavenia.

Obsah

Hodne volenými úlohami a témami umožniť žiakom vedome sa vyjadriť v dramatickom a slovesnom prejave z hľadiska vlastných mravných a estetických postojov k svetu.

Viesť žiakov k vedomému uplatňovaniu nadobudnutých vedomostí a schopností v kolektívnych alebo individuálnych témach a úlohách dramatických, prednesových a slovesných. Pripraviť so žiakmi absolventské predstavenie.

V predmete **dramatika a slovesnosť** nadväzovať na námety z predchádzajúceho ročníka. Vyhľadávať spolu so žiakmi ďalšie témy, ktoré im umožnia z rôznych uhlov – aj komických – konfrontovať svoje postoje k svetu so skúsenosťami iných vekových kategórií. Viesť ich k chápaniu vývoja a postavenia jednotlivca v spoločnosti. Vzhľadom na to vyhľadávať témy v pôsobivých umeleckých dielach a tak ovplyvňovať etické a estetické čítanie žiakov.

Viesť žiakov k vedomému osvojeniu základných princípov dramatického výrazu spoločných všetkým disciplinám (napr. rytmus, dynamika, priestor a ďalšie), a tak im ozrejmiť spojitosť medzi jednotlivými činnosťami.

Poverovať žiakov samostatnými úlohami. Viest' ich k tomu, aby nadobudnuté vedomosti a skúsenosti samostatne, funkčne uplatňovali (napr. ako „učiteľ“ v určitej časti našej hodiny, v základnej škole, v školskom rozhlase, na hodinách literatúry, v práci s mladšími deťmi, v záujmových krúžkoch ...).

Inšpirovať žiakov, aby vytvárali vlastné varianty v cvičeniach, hrách, realizoval vlastné nové nápady. Tak si overovať, so akej miery zvládli a pochopili základné princípy jednotlivých zložiek dramatickej výchovy.

Prípravovať absolventský program. Vhodnou voľbou obsahu a formy umožniť žiakom čo najlepšie uplatniť individuálne schopnosti a získané vedomosti v integrovanom vystúpení pred verejnosťou. Kolektívnu prípravnú prácu na verejné vystúpenie využívať na ďalšie stmelenie kolektívu a na prehlbovanie vzťahov v skupine.

Pomáhať žiakom nájsť si adekvátny a im najbližší námet a formou pre samostatnú slovesnú absolventskú prácu (v prípade, ak sa rozhodnú absolvovať touto prácou).

Požadovať od žiakov, aby samostatne, v rámci domácej prípravy precvičovali techniku **reči** a na daných úlohách zároveň kontrolovať dosiahnutú úroveň kultúry reči. Priebežne poverovať žiakov samostatným vedením jednoduchých hlasových a rečových rozcvičiek na hodinách. Tak ich učiť rozoznávať chyby v technike reči, hľadať ich príčiny a spoločne ich odstraňovať.

Oboznamovať žiakov s európskymi kultúrnymi dejinami a snažiť sa prít'azlivým spôsobom vytvoriť základný obraz o vývoji európskeho dramatického umenia v historickom kontexte s vývojom hmotnej a duchovnej kultúry ľudstva. Pre vzbudenie aktívneho záujmu žiakov o túto tému, pridelať im čiastkové úlohy, ktoré dopĺňajú spoločnú výučbu, napríklad vyhľadať zaujímavý dobový text, výtvarné dielo, po prečítaní rozprávať o autoroch tej doby a pod.

Náročnejšie cvičenia **pohybovej** techniky (akrobatické a tanečné prvky) funkčne zapájať do dramatickej akcie. Rozširovať tak pohybový prejav žiakov. Zdokonaľovať a obohacovať ich prejav o ďalšie výrazové možnosti. Pomocou hudby naďalej prehlbovať hudobné a rytmické cítenie. Využívať individuálne schopnosti jednotlivcov na obohatenie vyučovania. Ostatných žiakov učiť, aby dokázali sami napríklad vysvetliť princíp určitého pohybového cvičenia. Podobne ako pri hlasových a artikuláčnych cvičeniach poverovať aj pri pohybovej výchove jednotlivých žiakov, aby sa striedali pri samostatnom vedení pohybových rozcvičiek, a tak sa učili rozpoznať u spolužiakov príčiny chýb a odstraňovať ich. Postupne sa snažiť pohybovú prípravu zameriavať aj obsahom na absolventské vystúpenia.

V predmete **prednes** viesť žiakov k vedomému používaniu základných výrazových prvkov umeleckého prednesu, k tvorivej interpretácii samostatne zvoleného textu. Pritom dbať o zachovanie prirodzeného a kultivovaného prednesového prejavu. Prácou v súbore a verejnými vystúpeniami umožniť žiakom prakticky si overiť svoje schopnosti, nadobudnuté vedomosti a hĺbku záujmu jednotlivých žiakov o túto činnosť.

Zoznamovať žiakov s možnosťami ďalšieho vzdelávania v LDO, s obsahom, metódami a cieľmi výučby v špecializovaných oddeleniach II. stupňa.

Záverečné skúšky:

Splniť úlohy 6. ročníka v predmetoch dramatika a slovesnosť a prednes. Účasť na absolventskom predstavení.

ODDELENIE BAKALÁRSKE

3. až 6. roč. na I. stupni LDO

Ciele

Viesť žiakov k citlivému a osobitému bábkohereckému prejavu, prehlbovať ich záujem o prácu v ich odbore.

Obsah

Dramatická hra a dramatická hra s bábkou je hlavným obsahom práce celého I. stupňa. Jej prostredníctvom má dosahovať učiteľ v hlavnom predmete **dramatika s bábkou a slovesnosť** potrebný a primeraný výraz žiakov v dramatickom a slovesnom prejave a najmä v dramatickom prejave s bábkou. V súvislosti s týmto cieľom je práca na predmete **technika vodenia**, jednoduchých bábok a **prednes** zameraná na úlohy, ktoré vedú k prirodzenému, citlivému, komunikatívnemu a osobitému bábkohereckému prejavu žiakov a zároveň ku schopnosti interpretovať text ako aktuálnu výpoveď. Zamerať sa zároveň tomu, aby bol text mechanicky odriekavaný. V dramatickej hre a v dramatickej hre s bábkou sú tiež v hlavnom predmete integrované prípravné predmety činnosti a to **reč a pohyb**.

Motivácia sa stáva východiskom k uvedomenému a cieľavedomému osvojovaniu a uplatňovaniu odborných vedomostí.

Organizujúcim momentom činnosti v týchto ročníkoch je téma, ktorá zodpovedá vývojovej fáze žiakov, prehlbuje ich záujem o prácu v odbore a ovplyvňuje ich mravnú a odbornú výchovu.

Súčasťou výučby je aj návšteva vhodne vybraného divadelného predstavenia, hlavne predstavenia bábkového divadla, filmu, výstavy, koncertov, kultúrnych pamiatok alebo inšpirujúceho prostredia v súvislosti s témou výučby.

Obsahom hlavného predmetu **dramatika s bábkou a slovesnosť** je komplexná tvorivá dramatická činnosť zahrnujúca aj prípravnú činnosť **reč**, smerujúca od hry k vytvoreniu schopnosti samostatne, osobito, prirodzene a pritom kultivovane sa vyjadrovať dramatickou hrou, pohybom a slovným prejavom hovoreným a písaným.

Schopnosť aktívne sa podieľať na vytváraní pozitívnych vzťahov a na vzájomnej spolupráci v skupine vzniká v priebehu práce najmä v dôsledku voľby takých tém, ktoré zodpovedajú vývojovej fáze žiakov, ktoré podceňujú ich spontánnosť, čínorodosť a rozvíjajú citovú, mravnú a rozumovú zložku ich osobnosti.

Odborné vedomosti a schopnosti, cieľavedome osvojované v jednotlivých ročníkoch, sa stávajú prostriedkom, ktorý žiaci vedome, aktívne a tvorivo uplatňujú v priebehu celej práce.

Hlavným obsahom prípravného predmetu **pohyb** je cieľavedome vedená pohybová výchova, zameraná na vytvorenie takých pohybových schopností, ktoré bude žiak potrebovať a postupne vedome a tvorivo uplatňovať v dramatickej činnosti.

Základom práce sú v rôznych výrazových variantoch predvádzané cvičenia a hry, zamerané na zvládnutie prirodzeného, kultivovaného, výrazového, rytmického a koordinovaného pohybu celého tela.

V tomto predmete sa doporučuje pracovať so zvukovým a hudobným sprievodom. Hlavným obsahom práce v predmete **technika vodenia jednoduchých bábok a prednes** je naučiť žiakov schopnosti vodiť bábky ako základný predpoklad celistvého prirodzeného, komunikatívneho a osobitého prejavu žiakov pri hre s bábkou.

Ďalej je to práca, ktorá smeruje k vytvoreniu schopnosti interpretovať text ako osobnú aktuálnu výpoveď. Uvedomené a tvorivé uplatňovanie postupne osvojených základných výrazových prvkov prednesu sa stáva prostriedkom, umožňujúcim žiakom prirodzene a kultivovane odovzdať myšlienku zvoleného textu. Predpokladom dobrej práce je správna voľba textov na základe ich umeleckých a myšlienkových kvalít.

Na **práci v súbore** sa podieľajú vybraní žiaci 3. – 6. ročníkov I. stupňa. Zmyslom práce v súbore je umožniť žiakom, aby uplatnili schopnosti, skúsenosti a vedomosti nadobudnuté vo všetkých ostatných predmetoch.

Práca v súbore učí jednotlivca podriaďovať sa záujmu celku a vedie členov kolektívu ku vzájomnej zodpovednosti.

Výsledky práce v súbore reprezentujú školu na verejnosti. Najlepšie výsledky práce sa môžu uplatňovať v súťaži odboru alebo v súťažiach ZUČ.

3. ročník **(4,5 vyučovacích hodín týždenne, 148,5 hodín ročne)**

Prehľad tematických celkov, ciele

Dramatika s bábkou a slovesnosť:

(1,5 hodín týždenne, 49,5 hodín ročne)

S bábkou i bez nej:

- naučiť sa konať v jednoduchých daných okolnostiach,
- zvládnuť jednoduchú danú etudu alebo dramatizáciu a vedieť zachovať jej formu aj pri zámene postáv,
- zvládnuť krátku pointovanú slovnú úlohu.

Reč:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

- v dychových, hlasových a artikulačných cvičeniach vedieť si navodiť správny vnútorný hmatový pocit a postupne ho uplatňovať pri práci s hovoreným slovom,
- vo výrazových variantoch zvládnuť správnu výslovnosť vokálov, rezonanciu v nadhrtanových dutinách a prácu svalov brušných stien a bránice.

Pohyb:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- vedome sa usilovať o správne držanie tela (pocit osi),
- zvládnuť cvičenia na centrálny a periférny pohyb (zabalenie, rozbaľovanie), centrálnu uvoľnenie chrbtice (vlna chrbtice v kľaku, stojačky),
- zvládnuť cvičenia prízemnej obratnosti, cvičenia v dvojiciach (hojdačky, turecké bubny, ...),
- zvládnuť základy priestorového cítenia – priestorové vzťahy (pred, za, hore, dolu...)
- rýchle formácie v priestore (dvojice, trojice, skupiny) so zmenou rytmu,
- v hudobno-pohybových cvičeniach zvládnuť zmenu tempa a dynamiky,
- zvládnuť koordinačné cvičenia v pohybe z miesta.

Technika vedenia jednoduchých bábok a prednes:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne v skupine 2-3 žiakov)

a) Technika vedenia jednoduchých bábok:

- v jednoduchej etude zvládnuť oživovanie zástupnej a improvizovanej bábkky pohybom a zvukom,
- zvládnuť pri vedení jednoduchých tyčových a plošných bábok (ovládanie nepriamo vodiacimi tyčkami) a pri vedení jednoduchých panákov – manekýnov (ovládanie priamo rukou) základný postoj a základný pohyb (jednotlivé typy chôdze c rôznom rytme a tempe, v zastavení sa, v otáčaní, úklonoch, v sede, v líhaní, v stávaní) a súhrn pohybov so zvukovým prejavom bábkky, prípadne so zvukovým sprievodom,
- vedieť s bábkou reagovať pohybovo a zvukovo na jednotlivé podnety prichádzajúce zvonku a pôsobiace na zmysly bábkky (hlavne na zrak a sluch).

b) Prednes:

Vedieť zaujať a prednesom vyjadriť osobný vzťah k téme literárnej predlohy.

Práca v súbore:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Plniť úlohy uložené v súborovej práci a snažiť sa uplatniť v nich svoje schopnosti a vedomosti.

Obsah

Vytvoriť u žiakov základy pre stupnicu mravných a umeleckých hodnôt. Naučiť ich uvedomovať si vlastné a kolektívne tvorivé impulzy, tieto práve tak ako impulzy a podnety z vonkajšieho sveta prijímať a vyjadriť k nim svoje stanovisko dramatickou hrou, výberom umeleckého textu, vlastným pohybom a slovným prejavom na úrovni dosiahnutých odborných vedomostí.

V dramatike s bábkou a slovesnosti vyhľadávať pre dramatickú hru žiakov predovšetkým také námety, ktoré zodpovedajú ich sociálnej skúsenosti a konflikty, ktoré vznikajú z bežných situácií a vzťahov (malá sociodráma). Učiť ich vedieť i humornú stránku týchto sociodram a podľa toho ich riešiť. Vyžadovať, aby žiaci pozorovali svet okolo seba a zážitky, poznania a pozorovania vyjadrili vo vzťahu k vybranému objektu (pohybom, slovom alebo písaným slovom). Zapájať sa do hry ako partneri. Pomáhať žiakom objasňovať príčiny konfliktov predovšetkým výmenou rolí, ale aj rozborom konfliktov.

Určovanie a dodržiavanie uzlových bodov príbehu, učiť žiakov zachovávať dramatický tvar aj pri výmene rolí a učiť ich zároveň základom improvizácie.

Rozvíjať ich schopnosť kontaktu a vcitovania sa. Ako prostriedok komunikácie využívať rôzne formy improvizovaného dialógu (slovného, pohybového, zvukového).

Hrou rozvíjať v deťoch schopnosť sústrediť sa a zmyslovo vnímať (zrakom, sluchom, hmatom, atď...). Tým zároveň obohacovať u žiakov zásobu slovného prejavu a vytvárať predpoklad pre vznik schopnosti vyjadriť zmyslové vnímanie v hre s bábkou.

Pokračovať v hre s reálnym alebo zástupným predmetom ako s rekvizitou, aj ako so zástupnou bábkou. V dramatickej hre s bábkou uplatňovať prednosti jednotlivých typov bábok (zástupných, improvizovaných, tyčových, plošných a panákov – manekýnov) a vyhľadávať tak spôsob oživenia, pri ktorom je bábka presvedčivá a zrozumiteľná. Výtvarné

cítene a zmysel pre tvar a priestor rozvíjať v žiakoch ako pri návrhoch a tvorbe jednoduchých bábok, tak aj pri riešení scény pre hru pomocou jednoduchých paravánov, závesov, scénických znakov a nenáročných dekoračných prvkov.

V oblasti **slovesnej** podnecovať žiakov k tomu, aby dokázali odovzdať vlastné zážitky, ktoré zodpovedajú spoločnej téme. V nadväznosti na dramatickú hru a na hry rozvíjajúce zmyslové vnímanie viesť žiakov k slovesnému aj písanému zachyteniu asociácii predstáv. Takto prehlbovať ich slovesný prejav. Učiť ich pointovať, čím sa rozvíja zároveň zmysel pre formu.

Obohacovať citový, mentálny (duchovný, duševný) a intelektuálny život žiakov a inšpirovať ich k vlastnej tvorivej činnosti konkrétnymi umeleckými dielami: dramatickými, výtvarnými, hudobnými a tiež mimoumeleckými, prírodnými skutočnosťami a javmi. K tomu používať technické učebné pomôcky ako sú: gramofón, magnetofón, CD prehrávač a CD platne, atď... V prípravnej činnosti **rečovej** dbať o vytvorenie základného vnútorného hmatového pocitu pri hlasových a artikulačných cvičeniach. Východiskom je zase motivácia, ktorú je treba postupne dopĺňať najzákladnejšími poučkami. Pokračovať v dychových, rezonančných a artikulačných cvičeniach na zložitejších textoch. V technicky náročnejších textoch a cvičeniach, v rôznych variantoch precvičovať slovný prejav a ďalej rozvíjať dialóg. Pomocou rytmických cvičení upevňovať cítenie dvojdobého a trojdobého rytmu.

V prípravnom predmete **pohyb** používame aj naďalej motiváciu ako východisko pre navodenie správneho pocitu tela ako celku. Zároveň sa snažiť, aby žiaci vedome zvládli správne držanie tela (výrazový neutrál). Upozorňovať ich na odchýlky od tohto neutrálu (najmä práca chrbtice a ovládanie panvy) ako na budúce výrazové možnosti. Učiť žiakov navzájom sa pozorne vnímať a poznávať individuálne výrazové prostriedky. Snažiť sa pomocou súťaživých hier vyvolať pri precvičovaní techniky u žiakov radosť z pohybu a z vlastnej obratnosti.

Viesť žiakov k tomu, aby dokázali dať pravdivý zmysel aj jednotlivým technickým prvkom a za pomoci silnej motivácie zvukom, svetlom, predmetom hľadať pohybové vyjadrenie pre určitý námet. Robiť so žiakmi pohybovo-rytmické cvičenia, cvičenia dynamiky, gymnastické cvičenia, cvičenia na koordináciu pohybu a pohybové hry v zložitejších variantoch dvojdobého a trojdobého rytmu. Súčasťou výučby sú aj hudobno-pohybové cvičenia a hry, pri ktorých je možné využiť spoluprácu s korepetítorom. Hudobno-rytmické cítenie žiakov rozvíjať tiež spevom a používaním ľahko ovládateľných hudobných nástrojov. Viesť žiakov k zvládnutiu základných priestorových vzťahov.

V predmete **technika vodenia** jednoduchých bábok a **prednes**, vyučovanom v malých skupinách, precvičovať vodenie zástupných a improvizovaných bábok a zoznamovať žiakov so základmi vodenia jednoduchých tyčových a plošných bábok, vodených nepriamo pomocou tyčí a panákov – manekýnov vodených priamo rukou a rozvíjať pritom schopnosť oživovať tieto bábky výrazným pohybom a zvukom, primeraným typom a schopnostiam použitej bábky.

Klást' dôraz na rytmus a na koordináciu ako celkového prejavu bábky so zvukovým sprievodom, tak i vlastného pohybového a zvukového prejavu.

Nájsť tvorivý prístup detí v hľadaní obmien a rôznych možností oživovania bábky, ktoré vedú k výraznej zrozumiteľnosti prostého deja a jeho pointy.

Pracovať na textoch pripravených dramatickou hrou c ročníkovej skupine. Viesť žiakov k tomu, aby interpretovaným textom vyjadrili svoje názory, zážitky a vzťah k predlohe. Viesť ich k pochopeniu myšlienky a učiť ich venovať pozornosť gradácii ako jednému z vyjadrovacích prostriedkov.

Zverejňovať prácu všetkých žiakov na ročníkových vystúpeniach, na ktoré je potrebné pozývať rodičov, aby boli priebežne oboznámení s výsledkami odbornej výchovy svojich detí a zostávali v kontakte so školou. Najlepšie práce jednotlivcov a kolektívov uplatňovať v súťažiach a príležitostne aj na verejných vystúpeniach pri akciách školy.

Kritériá pre postup do 4. ročníka:

Podmienkou postupu je preukázať v kolektívnej, skupinovej alebo individuálnej ukážke zvládnutie stanovených úloh v predmete dramatika s bábkou a slovesnosť.

4. ročník

(4,5 hodiny týždenne, 148,5 hodín ročne)

Prehľad tematických celkov, ciele

Dramatika s bábkou a slovesnosť:

(1,5 hodín týždenne, 49,5 hodín ročne)

S bábkou a bez bábkou:

- zvládnuť v kolektívnej improvizácii jednoduchú dramatickú situáciu s možnosťou rozhodnúť svojím konaním o jej riešení,
- zvládnuť v cvičeniach základné princípy stavby jednoduchého dramatického tvaru,
- vedieť nadviazať v jednoduchých cvičeniach a etudách kontakt s partnerom a vyjadriť vzťah k nemu,
- zvládnuť v cvičeniach dialóg s predmetom ako s partnerom a vyjadriť vzťah k nemu,
- uvedomiť si v cvičeniach výrazové možnosti pri voľbe slov,
- zachytiť v písanom texte vyjadrenie vzťahu.

Reč:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

- vo výrazových variantoch uplatňovať správne technické návyky rečového prejavu: dychovú oporu, rezonanciu v maske, aktivizáciu brušných stien a stálu aktivizáciu rečových ústrojov (jazyk, spodná čeľusť, pery...),
- v cvičeniach vedome zvládnuť výslovnosť záverových spoluhlások podľa ortoepických zákonov výslovnosti.

Pohyb:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- vo výrazových variantoch zvládnuť základné prvky prízemnej gymnastiky až akrobacie (rôzne druhy skokov, prípravu na stojky...),
- zvládnuť náročnejšie cviky obratnosti (prepojovanie skokov a prízemný pohyb),
- zvládnuť ďalšie koordinačné cvičenia v pohybe z miesta s posunom rytmického dôrazu,
- zvládnuť jednoduchú tanečnú hru so spevom (polka, valčík),
- uvedomiť si odlišnosti vo výraze zvládnutých cvikov pri motivovaných tempo-rytmických a dynamických variantoch.

Technika vedenia jednouchých bábok a prednes:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne v skupine 2-3 žiakov)

a) Technika vedenia jednoduchých bábok:

- zvládnuť základný postoj a pohyb technicky náročnejších tyčových alebo plošných bábok, t.j. plošných bábok doplnených jednoduchým zariadením na ovládanie pohybu hlavy, rúk, nôh, alebo tyčových bábok s možnosťou ovládania jednej ruky vodenej čemburitom (striedanie pravej a ľavej ruky),
- zvládnuť v etude jednoduchý hudobno-pohybový a tanečný pohyb vhodne zvolenou bábkou,
- zvládnuť súhru pohybov so zvukovým prejavom bábky (reč, spev a iné zvuky) a so zvukovým sprievodom,
- vedieť vyjadriť reakciu bábky na vnímanie vonkajších podnetov a pôsobenie týchto podnetov na cítenie postavy interpretovanej bábkou,
- oboznámiť sa s jednoduchými bábkami rukavicovými, päšťovými a s rôznymi možnosťami ich využitia.

b) Prednes

- zvládnuť v cvičeniach vyjadrenie jednoduchého podtextu,
- prehľbovať prácu na texte z hľadiska uvedomovania si a vyjadrenia podtextu s možnosťou rozdielneho výkladu,
- uvedomiť si základné výrazové prvky prednesu (dôraz, pauza, intonácia, tempo, rytmus, dynamika) ako prostriedky vyjadrovania a vedieť s nimi pracovať.

Práca a súbore:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Zvládnuť úlohy požadované v súborovej práci a rozvíjať v nich svoje schopnosti a nadobudnuté vedomosti.

Obsah

Na základe vytvorenia elementárnej stupnice mravných a umeleckých hodnôt učiť žiakov rešpektovať vzájomné odlišnosti, hodnotiť klady a zápory a toto hodnotenie prijímať.

Naučiť žiakov chápať funkciu tvorivej činnosti v dramatickej hre s bábkou v pohybovom a slovnom prejave a viesť ich k samostatnému prístupu pri riešení daných úloh.

V predmete **dramatika s bábkou a slovesnosť** uspokojovať vhodne volenými témami túžbu žiakov po romantike v hrách s veľkými konfliktami dobra so zlom, ako aj túžbu po humore. V tomto veku (11 – 12 rokov) je už možné odlišovať úlohy dané chlapcom a dievčatám, aby sa posilnil pocit mužnosti u chlapcov a ženskosti u dievčat. Komedialnosť však treba zdokonaľovať rovnomerne u všetkých. Výmenou úloh a ďalšími variáciami im umožniť pochopiť postoje a konanie druhých, zároveň ich učiť spoznať a vyjadriť primeraným spôsobom obsah zvolenej témy.

Precvičovať základné princípy stavby dramatického tvaru. Utvárať podmienky pre autorský prístup žiakov k úlohám – umožňovať im zaujímať a vyjadrovať svoje stanoviská a názory rôznym riešením konfliktu, a tým aj rôznym vyústením deja výmenou rolí, zmenou daných okolností, vzájomných vzťahov a pod.

V partnerských cvičeniach a hrách sa zameriavať na vytváranie kontaktu s partnerom. Učiť žiakov vnímať partnera v priestore, všímať si a uvedomovať si jeho konanie, vedieť postrehnúť jeho popudy, reagovať na ne citlivo, pohotovo, adresne a komunikatívne.

Učiť žiakov sledovať, v čom sa líši reakcia bábk v daných situáciách od reakcie živého človeka (štylizácia pohybu a gesta, ich rytmizácia, frázovanie) a v čom sa naopak musí zhodovať.

V cvičeniach sa ďalej zameriavať na zmyslové vnímanie a uplatňovať ho:

a) v dialógu s predmetom,

b) pri hľadaní výrazných a čitateľných bábkovodičských prostriedkov na vyjadrenie reakcií na zmyslové podnety, pôsobiace na cítenie bábk.

Rozdeľovaním úloh do menších skupín umožniť žiakom vidieť prácu druhého a kriticky ju hodnotiť. Viest' ich k vzájomnej úcte a klásť základ pre vzájomné citové vzťahy. Zároveň dbať o kultúru správania. Využívať aj naďalej inšpiráciu inými umeleckými dielami, podobne ako v predchádzajúcom ročníku, vrátane návštev inšpirujúceho prostredia. Učiť žiakov používať jednoduché scénické prvky v hracom priestore tak, aby vo svojom súhrne podporovali dramatické konanie a zodpovedali typu použitých bábok.

Slovný prejav usmerňovať k vyjadreniu vzťahu najmä formou dialógu. Učiť žiakov citlivo vnímať význam použitých slov. Hrou so slovami obohacovať slovnú zásobu ako predpoklad pre tvorivý slovný prejav.

V prípravnej činnosti **reč** zdokonaľovať pomocou motivácie odborné schopnosti, upevňovať správne rečové návyky, a tak predchádzať možným poruchám hlasu v puberte. Dbať predovšetkým na aktívne uvoľnené držanie tela, hlboký nádych a výraznú výslovnosť. Jedným zo základných princípov práce je stála aplikácia získaných skúseností a vedomostí vo výrazových variantoch. Klásť dôraz najmä na komunikáciu a priestorové cítenie v rečovom prejave a na vyjadrenie podtextu moduláciou.

V prípravnom predmete **pohyb** naďalej dôsledne spájať osvojené náročnejšie technické prvky s výrazom. Funkčne začleňovať hudobno-pohybový a tanečný prejav do dramatickej činnosti aj vo forme improvizácie. Využívať získanú obratnosť žiakov a ich schopnosť koordinovať pohyby. K pohybovým improvizáciám, hrám a tancom funkčne používať reprodukovanosť a živú hudbu. Upevňovaním správnych pohybových návykov (najmä držanie tela) a ďalej pohybovej techniky (prízemná gymnastika až akrobacia) predchádzať zhoršeniu funkcií pohybového aparátu v puberte. U chlapcov rozvíjať silu a u dievčat ohybnosť. Hudbou rozvíjať rytmický hudobno-pohybový prejav v spolupráci s korepetítorom.

V predmete **technika vedenia jednoduchých bábok a prednes** precvičovať vedenie technicky náročnejších tyčových alebo plošných bábok. Využívať získané schopnosti oživiť bábkú výrazným pohybom, zvukom a hľadať ďalšie možnosti na vyjadrenie vnútorného života postavy interpretovanej bábkou. Naďalej klásť dôraz na rytmus a koordináciu pohybového a zvukového prejavu bábk a na koordináciu prejavu bábka so zvukovým prejavom (najmä pri drobných hudobno-pohybových a tanečných etudách s bábkami).

V predmete **prednes** vyhľadávať spoločne so žiakmi texty, ktoré im pomáhajú vytvárať názor na okolitý svet a vzťah k nemu. Dramatická hra je stále jednou z metód práce, ako upútať pozornosť žiaka na text, citovo ho na ňom zainteresovať a pomôcť mu sprostredkovať vlastný zážitok na základe autorovho textu. V priebehu práce oboznamovať žiakov prakticky s výrazovými prvkami prednesu.

Dbať na to, aby okrem ročníkových vystúpení mali žiaci a rodičia možnosť konfrontovať výsledky práce na prehliadkach celého odboru. Najlepšie výkony prezentovať na verejnosti, prípadne na súťažiach.

Kritériá postupu do 5. ročníka:

Podmienkou postupu je preukázať v kolektívnej, skupinovej alebo individuálnej ukážke zvládnutie stanovených úloh v predmete dramatika s bábkou a slovesnosť a prednes.

5. ročník

(4,5 hodiny týždenne, 148,5 hodín ročne)

Prehľad tematických celkov, ciele

Dramatika s bábkou a slovesnosť:

(1,5 hodín týždenne, 49,5 hodín ročne)

- zvládnuť v dramatickej etude vlastné vyjadrenie námetu s využitím získaných odborných skúseností a vedomostí,
- fixovať tvar etudy,
- zvládnuť v cvičení dialóg s bábkou ako s partnerom živého človeka, v kontraste ku cvičeniu dialógu s predmetom,
- zvládnuť daný hudobný námiet formou dramatickej pohybovej improvizácie s bábkou,
- zvládnuť jednoduchú slovnú improvizáciu (konferovanie, reportáž...),
- písomne spracovať vlastné zážitky alebo predstavy,
- zvládnuť techniku písania jednoduchého scenára.

Reč:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

- vo výrazových variantoch uplatňovať správne technické návyky v rečovom prejave: dychovú oporu, rezonanciu v maske, aktivizáciu brušných stien a svalov, bránice a stálu aktivizáciu rečových ústrojov (jazyk, spodná čeľusť, pery...),
- v cvičeniach vedome zvládnuť výslovnosť úžinových a polozáverových spoluhlások podľa ortoepických pravidiel.

Pohyb:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- vo výrazových variantoch zvládnuť pohybový tréning, ďalšie vybrané prvky pohybovej techniky (práca s ťažiskom, cvičenia na ovládanie osi...),
- zvládnuť cvičenia prízemnej obratnosti (spojovanie stojok s kotúľom a pod...),
- zvládnuť koordinačné cvičenia s predmetom,
- zvládnuť jednoduchý súčasný, dobový alebo ľudový tanec, prípadne hru so spevom.

Technika vedenia jednoduchých bábok a prednes:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne v skupine 2-3 žiakov)

a) Technika vedenia jednoduchých bábok:

- zvládnuť vedenie spodových bábok, ktorých hlavu ovládame rukou vsunutou dovnútra, takže naše zápästie nahradzuje funkciu krku bábky,
- zvládnuť vedenie spodových bábok s využívaním hry jednejlivej ruky bábkovodiča a práce týchto bábok s rekvizitou (jednoručná maňuška),
- zoznámiť sa s vedením spodových bábok, u ktorých ovládame hlavu jedným alebo dvoma
- popri zvládnutí súhry pohybu so zvukovým prejavom bábky snažiť sa o vedomé vnútorné stotožnenie sa s bábkou.

b) Prednes

- logiky zvládnuť myšlienku autorovho textu a obohatiť ju o vlastný interpretačný postoj,
- vedome pracovať so základnými výrazovými prvkami prednesu (pozri úlohy 4. ročníka).

Práca v súbore:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Aktívne sa zúčastňovať svojimi schopnosťami, skúsenosťami a nadobudnutými vedomosťami aj vlastnými podmetmi na vytváraní súborových programov.

Obsah žiakov

Obsahom je upevňovať zmysel pre mravné a umelecké hodnoty u žiakov. Umožniť im pritom, aby si uvedomili a vyjadrili v dramatickom a slovnom prejave svoje konflikty so svetom, ich príčiny a prípadné riešenie.

Viesť žiakov k vedomému zvládnutiu a osvojeniu základných princípov tvorivej dramatickej činnosti.

Podnecovať ich k samostatnému slovnému vyjadrovaniu.

V predmete **dramatika s bábkou a slovesnosť** podnecovať žiakov prostredníctvom literárnych a iných umeleckých diel hľadať vlastné ciele a ideály. Dávať podnety k vyjadrovaniu ich vlastných predstáv o svete. Pritom v nich rozvíjať zmysel pre humor, pomáhať im vytvárať si zdravý názor na svoju prácu, nadhľad a schopnosť prijať kritiku.

Nadväzovať na formy práce s dramatickým tvarom z predchádzajúceho ročníka (zmena daných okolností, výmena úloh a pod.). Viesť žiakov k tomu, aby odhaľovali a rozvíjali motívy dejových zvrátov a snažili sa vystavať príbeh ako reťaz príčin a následkov. Učiť žiakov, aby sa vyjadrovali výrazne a zrozumiteľne s pomocou nadobudnutých základných odborných vedomostí, aby napríklad vedeli vyjadriť prostredníctvom logického psychofyzického konania hlavný cieľ postavy príbehu, vzťah k partnerom a k danému prostrediu. Inšpirovať ich k objavovaniu ďalších vyjadrovacích možností v rámci dramatickej hry s bábkou – práca s novými typmi spodových bábok, jednoduchá tieňohra. Učiť uvedomovať si základy štylizácie tak v pohybovom, ako aj v zvukovom prejave bábkovej a v jej výtvarnom stvárnení. Viesť ich k poznávaniu súvislostí medzi textovou predlohou, typmi bábok (materiálom, z ktorého boli zhotovené) a formou ich prejavu.

Cvičenia a etudy privádzajú do konečného tvaru. Zároveň využívať náznakové scénické prvky.

Pomocou hudby rozvíjať emotívnosť žiakov, ich predstavivosť a fantáziu, zmysel pre rytmus a dynamiku, priestorové cítenie, hudobnosť a cit pre formu. Ďalším prehlbovaním zmyslového vnímania obohacovať ich výrazový prejav. Dôrazom na čistotu a precíznosť skvalitňovať prácu a pomáhať im tak získať istotu v prejave. Oboznamovať ich s obsahom odbornej terminológie.

Pri **slovesnosti** učiť žiakov vyhľadávať a zhromažďovať námety a tvoriť individuálne zvolenou formou krátke príbehy (najlepšie sú osobné zážitky). Zdokonaľovať najmä techniku písania scenárov využívať ju na záznam vzniknutých dramatických foriem (pásma, etudy, dramatizácie a pod.).

Príťažlivými artikulačnými a hlasovými cvičeniami zdokonaľovať techniku **reči** na základe vedomej spolupráce žiakov. Snažiť sa o kultivovaný a pritom prirodzený rečový prejav. Nadalej precvičovať a zdokonaľovať techniku nadobudnutú v 4. ročníku a vedome uplatňovať základné princípy uvoľneného aktívneho prejavu (ovládanie pružnosti brušných

stien a svalov i celkového svalového napätia). V rezonančných cvičeniach sa sústreďovať na upevnenie rezonancie v maske. V slovnom konaní učiť žiakov rozlišovať adresný prejav smerom k jednému alebo viacerým partnerom v priestore. Precvičovať gradáciu v rečovom prejave ako jeden zo základných výrazových prvkov.

V **pohybových** cvičeniach sa orientovať na náročný a pritom zaujímavý tréning, ktorým čeliť celkovej fyzickej pubertálnej povolenosti, a tak zlepšovať kondíciu žiakov aj v psychickom zmysle. Na to je vhodné používať vybrané prvky športovej gymnastiky a tanečnej techniky, jednoduché akrobatické cviky a koordinačné cvičenia. Naďalej používať pri cvičeniach živú alebo reprodukovánú hudbu. Stále precvičovať nadobudnuté technické schopnosti v spojení s výrazom. V tanečných hrách spájať pohyb so spevom, prípadne s hrou na jednoduchých hudobných nástrojoch (Orffove nástroje).

V predmete **technika vodenia bábok a prednes** začať pracovať so spodovými bábkami, ktoré sú schopné presnejšej a detailnejšej pohybovej akcie, najmä gesta. Učiť žiakov tieto nové možnosti vo vodení bábok objavovať a využívať ich v záujme výraznosti a zrozumiteľnosti prejavu bábky. Dbáť pritom na primeranosť, dodržovanie miery v štylizácii pohybu a gesta. Dbáť na to, aby sa typ bábky zhodoval s typom postavy, ktorú bábka interpretuje. Učíme využívať výrazovo-pohybové možnosti nových typov bábok na názornejšie vyjadrenie vnútorného života postavy a v tejto súvislosti nám ide o vedomé vnútorné stotožnenie sa s bábkou. Naďalej sa zameriavať na rytmus a na koordináciu všetkých zložiek, ktoré podmieňujú ucelený a komunikatívny prejav bábky. Pri práci s rekvizitou dbať na jednoduchosť, výrazovosť a čitateľnosť jednoduchých akcií, na rytmickosť a plnokrvnosť postavy. Nezabúdať na vhodnú proporcionalitu a mieru štylizácie rekvizity. Učiť žiakov používať jednoduché scénické prvky v hracom priestore tak, aby v celku zodpovedali typu použitých bábok a podporovali dramatický prejav.

V predmete **prednes** pomáhať žiakom pri samostatnom výbere textov, ktoré zodpovedajú vekovým a odborným možnostiam recitátora. Vybrané texty, literárne predlohy a celý proces hľadania umožňuje žiakom vnikať do problémov okolitého sveta a umožňuje im poznávať vlastnú úlohu v ňom. Pracovať na predlohách ako klasických tak aj súčasných. Pri rozkrývaní predlohy hľadať styčné body medzi textom a vlastným zážitkom žiaka, aby sám mohol zaujať k textu osobné stanovisko. Učiť žiakov interpretovať aj vlastné texty. Pri práci na prednese si v praxi osvojujú základné výrazové prvky prednesu. Pozornosť naďalej venovať podtextu.

Dôrazom na čistotu a presnosť práce skvalitňovať výkon žiakov a tým vychádzať v ústrety ich potrebe získať istotu prejavu. Viest' ich k zodpovednosti za obsah a formu vyjadrenia sa vzhľadom na spoluhráčov aj divákov. Sústavne oboznamovať žiakov s obsahom a významom odborných výrazov. Súčasťou vyučovania je aj návšteva vybraných kultúrnych podujatí. Pri práci využívať audiovizuálnu techniku a jednoduché scénické prvky.

Snažiť sa získať rodičov pre spoluprácu, aby podporovali záujem žiakov o prácu v odbore. Kvalitné práce žiakov uplatňovať na verejných podujatiach a na súťažiach.

Kritériá na postup do 6. ročníka:

Podmienkou postupu je preukázať v kolektívnej, skupinovej alebo individuálnej ukážke zvládnutie stanovených úloh a cieľov v predmete dramatika s bábkou a slovesnosť a prednes.

6. ročníka
(5 hodín týždenne, 165 hodín ročne)

Prehľad tematických celkov, ciele

Dramatika s bábkou a slovesnosť:

(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

- tvorivo sa zúčastňovať na príprava a realizácii absolventského predstavenia,
- zvládnuť technicky a s potrebným výrazom kultivovanej prirodzenosti svoju úlohu v absolventskom predstavení,
- vedome uplatňovať v pohybových dramatických improvizáciách na daný hudobný námet priestorové, rytmické a dynamické cítenie,
- vlastné námet spracovať písomne, samostatne zvolenou formou.

Reč:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

- vedome pracovať s nadobudnutými rečovými vedomosťami a schopnosťami,
- vedieť viesť jednoduchú rečovú rozcvičku.

Pohyb:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- zvládnuť ďalšie prvky pohybovej techniky (prízemnú obratnosť, pády, spájanie cvikov atď.),
- zvládnuť ďalší súčasný, dobový alebo ľudový tanec, prípadne so spevom a s použitím jednoduchých hudobných nástrojov,
- v nadväznosti na predchádzajúcu prípravu zvládnuť pohybový prejav požadovaný v súvislosti s absolventským predstavením,
- vedieť viesť jednoduchú pohybovú rozcvičku.

Technika vedenia jednoduchých bábok a prednes

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne v skupine 2-3 žiakov)

a) Technika vedenia bábok:

- zvládnuť vedenie jednoduchej spodovej bábky – maňušky, jej základný postoj, pohyb a vyjadrenie základných reakcií na vonkajšie podnety,
- zvládnuť v konkrétnej úlohe výraz bábky charakterizujúci postavu interpretovanú bábkou, až po cítenie a myslenie,
- zvládnuť prácu bábky s rekvizitou.

b) Prednes

Zvládnuť samostatný výber a interpretáciu vhodného textu.

Dejiny

(prípravný predmet hlavného predmetu)

Zvoliť si tému z dejín kultúry a zvládnuť teoretické informácie a ich praktické využitie.

Práca v súbore:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Využiť doteraz osvojené vedomosti a zručnosti v príprave absolventského predstavenia.

Obsah

Vhodne volenými úlohami a témami umožniť žiakom vedome sa vyjadriť v dramatickom a slovesnom prejave z hľadiska vlastných mravných a estetických postojov k svetu.

Viesť žiakov k vedomému uplatňovaniu nadobudnutých vedomostí a schopností v kolektívnych alebo individuálnych témach a úlohách dramatických, prednesových a slovesných.

Pripraviť so žiakmi absolventské predstavenie.

V predmete **dramatika s bábkou a slovesnosť** nadväzovať na námety z predchádzajúceho ročníka. Vyhľadať spolu so žiakmi ďalšie témy, ktoré im umožnia z rôznych, aj komických uhlov konfrontovať svoje postoje k svetu so skúsenosťami iných vekových kategórií. Viesť ich k chápaniu vývoja a postavenia jednotlivca v spoločnosti. Vzhľadom na to vyhľadávať témy v pôsobivých a umelecky hodnotných dielach, a tak ovplyvňovať etické a estetické cítenie žiakov.

Viesť žiakov k vedomému osvojeniu základných princípov dramatického výrazu, spoločných všetkým disciplinám (napr. rytmus, dynamika, priestor a ďalšie), a tak im ozrejmovať spojitosť medzi jednotlivými činnosťami.

Poverovať žiakov samostatnými úlohami. Viesť ich k tomu, aby nadobudnuté vedomosti a skúsenosti samostatne, funkčne uplatňovali (napr. ako „učiteľ“ v určitej časti našej hodiny, v základnej škole, v školskom rozhlase, na hodinách literatúry, v práci s mladšími deťmi, v záujmových krúžkoch...). Zároveň ich takto učiť radovať sa zo schopnosti dávať druhým – uplatňovať záľubu spoločensky.

Inšpirovať žiakov, aby vytvárali vlastné varianty v cvičeniach, hrách, realizovali vlastné nové nápady. Overovať si ich do akej miery zvládli a pochopili základné princípy jednotlivých zložiek dramatickej výchovy.

Pri práci s typmi bábok, ktoré žiaci už spoznali, smerovať k oživeniu bábk tak, aby jej konanie v daných okolnostiach vyjadrovalo charakter, myslenie a cítenie postvy interpretovanej bábkou.

Pri tvorbe scény dbať, aby boli použité také scénografické prvky, ktoré nenarúšajú štýlovú jednotu s typom použitých bábok, ale umožňujú optimálne využiť hrací priestor a vo svojom celku podporujú dramatický výraz.

Pripravovať absolventský program. Vhodnou voľbou obsahu a formy umožniť žiakom čo najlepšie uplatniť individuálne schopnosti a získané vedomosti v integrovanom vystúpení pred verejnosťou. Kolektívnu prípravnú prácu na verejné vystúpenie využívať na ďalšie stmelenie kolektívu a na prehlbovanie vzťahov v skupine.

Pomáhať žiakom nájsť si adekvátny a im najbližší námet a formu pre samostatnú absolventskú prácu (v prípade, ak sa rozhodnú absolvovať touto prácou).

Požadovať od žiakov, aby samostatne, v rámci domácej prípravy precvičovali techniku reči a na daných úlohách zároveň kontrolovať dosiahnutú úroveň kultúry reči. Priebežne poverovať žiakov samostatným vedením jednoduchých hlasových a rečových

rozcvičiek na hodinách. Tak ich učiť rozoznávať chyby v technike reči, hľadať ich príčiny a spoločne ich odstraňovať.

Oboznamovať žiakov s európskymi kultúrnymi dejinami a snažiť sa prít'azlivým spôsobom vytvoriť základný obraz o vývoji európskeho dramatického umenia v historickom kontexte s vývojom hmotnej a duchovnej kultúry ľudstva. Vzbudiť aktívny záujem žiakov o túto tému, pridelovať im čiastkové úlohy, ktoré dopĺňajú spoločnú výučbu, napríklad vyhľadať zaujímavý dobový text, výtvarné dielo, po prečítaní rozprávať o autoroch tej doby a pod.

Náročnejšie cvičenia **pohybovej** techniky (akrobatické a tanečné prvky) funkčne zapájať do dramatickej akcie. Rozširovať tak pohybový prejav žiakov. Zdokonaľovať a obohacovať ich prejav o ďalšie výrazové možnosti. Pomocou hudby naďalej prehĺbovať hudobné a rytmické cítenie. Využívať individuálne schopnosti jednotlivcov na obohatenie vyučovania. Ostatných žiakov učiť, aby dokázali sami napríklad vysvetliť princíp určitého pohybového cvičenia. Podobne ako pri hlasových a artikulačných cvičeniach, poverovať aj pri pohybovej výchove jednotlivých žiakov, aby sa striedali pri samostatnom vedení pohybových rozcvičiek, a tak sa učili rozpoznať u spolužiakov príčiny chýb a odstraňovať ich. Postupne sa snažiť pohybovú prípravu zameriavať aj obsahom na absolventské vystúpenie.

V predmete **technika vodenia jednoduchých bábok a prednes** zdokonaľovať zručnosť vo vedení klasickej spodovej bábky – maňušky. Hľadať cesty umierneného použitia aj pri štylizácii využívajúcej grotesknosť tohto typu bábky. Zručnosť získanú v priebehu I. stupňa v oblasti techniky vodenia rôznych typov bábok využiť ako jeden z impulzov pri hľadaní a voľbe námetu absolventského predstavenia.

V predmete **prednes** viesť žiakov k vedomému používaniu základných výrazových prvkov umeleckého prednesu, k tvorivej interpretácii samostatne zvoleného textu. Pritom dbať o zachovanie prirodzeného a kultivovaného prednesového prejavu.

Prácou v súbore a verejnými vystúpeniami umožniť žiakom prakticky si overiť svoje schopnosti, nadobudnuté vedomosti a hĺbku záujmu jednotlivých žiakov o túto činnosť.

Zoznamovať žiakov s možnosťami ďalšieho vzdelávania v LDO, s obsahom, metódami a cieľmi výučby v špecializovaných oddeleniach II. stupňa.

Záverečné skúšky:

Splniť úlohy 6. ročníka v predmetoch dramatika a slovesnosť a prednes. Účasť na absolventskom predstavení.

II. STUPEŇ

LITERÁRNO-DRAMATICKÉHO ODBORU ZUŠ

Prípravné štúdium

Ciele

Vytvoriť priateľských pracovných kolektív na základe odbornej prípravy. Pochopiť princípy tvorivej dramatickej činnosti a zvládnuť základné odborné zručnosti v dramatiky a slovesnosti alebo v dramatiky s bábkou a slovesnosti.

Individuálnym prístupom ku každému žiakovi v skupine vytvoriť ovzdušie dôvery a tolerancie, umožniť starším začiatocníkovi zbavovať sa prípadných zábran a tvorivo sa prejavovať v kolektíve.

Obsah

Vytvárať také podmienky, v ktorých sa môžu žiaci navzájom poznávať, učiť sa rešpektovať svoje odlišnosti a hodnotiť klady a nedostatky vo svojom osobnom a odbornom prejave. Spoločne hľadať cesty ako tieto nedostatky odstraňovať a zároveň rozvíjať schopnosti prirodzene a pritom kultivovane sa prejavovať. Aktivizovať žiakov vo všetkých činnostiach (dramatických, prednesových a bábkohereckých i slovesných) a citlivým prístupom podľa dosiahnutej úrovne v jednotlivých oblastiach im pomáha pri voľbe budúceho zamerania do oddelení. Hovoriť so žiakmi o problémoch, s ktorými sa stretávajú v rodine, škole, súkromí a v ich vlastných improvizáciách im pomáhať vytvoriť modelové situácie, v ktorých sú nútení zaujať stanoviská, vidieť ich z rôznych uhlov a hľadať ich riešenie. Cieľavedomou činnosťou a individuálnym prístupom prehľbovať a formovať vzťah žiaka k okolitému svetu a k ľuďom v ňom, čo spätne pôsobí na mravnú a citovú výchovu vytvára stupnicu hodnôt.

Prehľad tematických celkov, ciele

(2,5 vyučovacích hodín týždenne, 82,5 hodín ročne)

Dramatika a slovesnosť:

- uvedomiť si svoje rečové a pohybové schopnosti a možnosti v dramatickej situácii. Na sa aktívne zúčastňovať kolektívnej práce.
- zvládnuť v dramatickej etude vlastné vyjadrenie námetov a vedieť fixovať jej tvar,
- zvládnuť v cvičeniach hru a dialóg s predmetom,
- vedieť nadviazať v etudách a cvičeniach kontakt s partnerom, rozlíšiť a vyjadriť vzťah k nemu,
- zvládnuť v cvičeniach základné princípy stavby dramatického tvaru, uvedomiť si svoju rolu a cieľ v príbehu a podľa toho konať,
- uplatňovať v improvizáciách predstavu inšpirovanú literárnou, hudobnou alebo výtvarnou predlohou a vyjadriť ich psychofyzickým konaním,
- v písanom texte zachytiť vlastný námet samostatnou zvolenou formou.

Dramatika s bábkou:

- oboznámiť žiakov so základnými druhmi bábok,
- zvládnuť základnú pohybovú abecedu a charakterizáciu bábok v jednoduchej etude.

Reč:

(prípravný predmet hlavného predmetu)

- zvládnuť správne technické návyky rečového prejavu (dychové, artikulačné, hlasové cvičenia),
- zvládnuť kultúru rečového prejavu podľa zákonov ortoepie.

Pohyb:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- zvládnuť v cvičeniach základy správneho držania tela a prízemnej obratnosti,
- zvládnuť základné koordinačné cvičenia,
- vedie viesť jednoduchú pohybovú rozcvičku,
- zvládnuť technické a výrazové prvky ľubovoľne zvoleného tanca.

Prednes:

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- oboznámiť sa so základnými výrazovými prvkami prednesu a vedieť s nimi pracovať (dôraz, pauza, melódia, rytmus),
- zvládnuť v cvičeniach vyjadrenie jednoduchého podtextu,
- logicky zvládnuť myšlienku autorovho textu a obohatiť ju o vlastný interpretačný postoj.

Obsah

V predmete **dramatika a slovesnosť** používať cvičenia a hry v tejto postupnosti: práca s predmetom, kontakt s partnerom a vzťah k nemu, kolektívne etudy a cvičenia rôzneho druhu až po improvizácie. Schopnosti žiakov preverovať a rozvíjať pomocou uvoľňovacích, sústreďovacích, zmyslových cvičení a etúd, v ktorých žiaci vypovedajú o svojich vlastných zážitkoch formou hraných etúd písomným záznamom, až po pokus interpretovať vhodne volené umelecké diela.

Úlohy pre kolektívnu improvizáciu zadávať tak, aby žiaci mali možnosť rozhodnúť svojím konaním riešenie situácie. Vyberať témy, ktoré umožňujú rôzne spôsoby riešenia konfliktu. Dosahovať to výmenou rolí, zmenou daných okolností a vzájomných vzťahov. Rozdeľovaním úloh do menších skupín umožniť žiakom navzájom sa vidieť pri prejave a vzájomne sa hodnotiť. Využívať pôsobenie umeleckých diel výtvarných, hudobných a pod., na rozvíjanie osobnosti žiakov a na obohacovanie ich prejavu.

V predmete **dramatika s bábkou a slovesnosť a bábkarská technológia** okrem základných činností v predmetoch rozvíjať u žiakov schopnosť oživovať rekvizitu, ktorá sa tak stane ich základným výrazovým prostriedkom. Cieľavedome oboznamovať žiakov so všetkými druhmi a typmi bábok, ich anatóniou a technickými možnosťami. (Reálny predmet, bábky kolové, spodné, vrchné a masky). Oboznamovať žiakov so základmi držania a vedenia jednotlivých druhov bábok a overovať si tak schopnosť vytvorenia vzťahu bábkovodiča k bábke. Podľa predlohy v kolektívnom alebo sólovom prejave voliť hodný druh a materiál

bábky. Žiakov oboznamovať a viesť k aktívnej spolupráci na technologickej príprave výroby bábok a scény.

V predmete **slovesnosť** rozvíjať slovnými hrami zmysel pre významové a citové odtiene slov. V cvičeniach na rozvoj fantázie a obrazotvornosti viesť žiakov k originalite nápadov a vyjadrovania. Inšpirovať žiakov k bezprostrednému autentickému vyjadreniu vlastného zážitku alebo predstavy, najlepšie vo vzťahu k námetom práce skupiny v dramatických improvizáciách, ale aj v nadväznosti na zmyslové cvičenia a slovné hry. Pri výbere vlastnej témy pomáhať žiakom nájsť primeraný písomný tvar a formu.

V predmete **prednes** oboznamovať žiakov so základnými výrazovými prostriedkami prednesu a precvičovať ich na drobných textoch. Súčasne obohacovať výrazové možnosti žiaka odkrývaním a variovaním podtextov.

Na individuálny prejav žiaka sa zameriavať v práci v malých skupinách, na ktoré sa delí každá ročníková skupina. Hľadať so žiakmi zázemie autorovho textu, aby logicky zvládli jeho myšlienku, pomáhať vyberať žiakom také texty, ku ktorým majú osobný vzťah, aby ich mohli interpretovať ako vlastné aktuálne zážitky. Kultúru rečového prejavu zdokonaľovať zreteľnou a plastickou výslovnosťou, ku kontrole používať magnetofón. Oboznamovať žiakov so správnou technikou rečového prejavu, jej zvládnutie precvičovať motivovanými dychovými, hlasovými a artikulačnými cvičeniami.

V predmete **pohyb** venovať pozornosť správne držaniu a aktivizácii chrbtice. Pohybové schopnosti žiakov rozvíjať cvičeniami obratnosti a koordinačnými cvičeniami na tempo, dynamiku, formu a výraz s hudobným sprievodom alebo bez neho. Pri cvičeniach používať aj vhodné texty a spev. Rytmické cvičenia precvičovať od elementárnych až po dokonalejšie tempovo - rytmické a tanečné celky. Pripravovať žiakov na vedenie jednoduchých pohybových rozcvičiek. Pri nácviku technických a výrazových prvkov tanca (prípadne jeho konečnom výsledku) sledovať rozvoj schopnosti voľného pohybu v priestore, zvládnutie priestorových útvarov a rozvíjať hudobno-rytmické cítenie.

Prípravné štúdium na II. stupni komplexne preverí úroveň schopnosti žiaka, ktoré sú určujúcim kritériom na jeho zaradenie do ročníka v dramatickom, slovesnom alebo bábkohereckom oddelení.

V prípade, že v literárno-dramatickom odbore ZUŠ je len dramatické oddelenie, alebo len bábkoherecké, prípadne len slovesné oddelenie, zameriavať všetky činnosti na prípravu žiakov na štúdium na II. stupni v predmetoch patriacich tomu - ktorému oddelenie.

Určujúcim kritériom na zaradenie žiaka do ročníka je splnenie stanovených cieľov v špecifikách jednotlivých oddelení. Absolvovanie prípravného štúdia nie je podmienkou na prijatie žiaka do II. stupňa základného štúdia.

ODDELENIE DRAMATICKÉ

1. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy dramatickej tvorby

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- uvedomiť si vlastné pohybovo – výrazové prostriedky,
- uvedomiť si vlastné hlasové výrazové prostriedky,
- pochopiť prirodzenú jednotu pohybových a hlasových výrazových prostriedkov, ktoré vytvárajú psychofyzický aparát (ľudské telo),

- hľadať spôsob prirodzenej interpretácie autorského textu cez svoj psychofyzický aparát,
- zvládnuť krátku improvizáciu na ľubovoľnú tému v jednote prirodzeného pohybového a slovného konania (individuálne a kolektívne),
- v kolektívnej dramaturgickej, režijnej a výtvarnej spolupráci realizovať pod vedením pedagóga krátky ucelený tvar,
- pokúsiť sa zhodnotiť hereckú zložku videného dramatického diela (divadelného predstavenie, televíznej inscenácie, filmu, prípadne rozhlasovej hry).

Štúdium rolí a umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

- prehľbiť schopnosti a zručnosti získané v základoch dramatickej tvorby (úlohy 1-5),
- zvládnuť teoreticky a prakticky zásady slovesnej ortoepie,
- vedome používať mimoslovné prostriedky prednesu (gestické, výtvarné, hudobné),
- vystihnúť na konkrétnych ukážkach špecifiká útvarov medzi vecnou a umeleckou literatúrou, uvedomiť si mieru využitia jednotlivých výrazových prostriedkov v nich,
- udržiavať úroveň svojho rečového prejavu kondičnými rozcvičkami,
- predniesť bez prípravy formou monologického prejavu krátku správu, referát, prejav.

Pohyb

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- pokračovať v cvičeniach zameraných na odstránenie nedostatkov smerom k správne držaniu tela,
- zvládnuť pohybovú realizáciu rytmu a jeho zložiek,
- zvládnuť cvičenia rovnováhy a rotácie,
- zvládnuť akrobatické cvičenia smerujúce k rozvoju obratnosti.

Práca v súbore

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Na základe vyhraňujúcich sa záujmov aktívne sa podieľať na príprave kolektívnej ročníkovej práce (popríklad na inscenácii).

Obsah

Rozvíjať u žiakov schopnosť uvedomiť si význam tvorivého prístupu k životu a práci. Rozvíjať v nich schopnosť samostatne, aktívne a tvorivo pristupovať k spoločným a individuálnym činnostiam. Učiť žiakov viesť jednoduché cvičenia. Vytvárať základ povedomia o funkcii umenia v súvislosti s vývojom kultúry v spoločnosti.

Pri vyučovaní predmetu **základy dramatickej tvorby** vytvárať modelové situácie, v ktorých žiak musí zaujať osobné stanovisko a podieľať sa na ich riešení. Hľadať v živote a v skúsenostiach žiakov také momenty, ktoré ich provokujú k aktívnemu konaniu, oceniť odvahu žiakov pri prejavení svojho názoru, aj keď si tým môžu skomplikovať situáciu. Viesť žiakov pri prejavení svojho názoru, aj keď si tým môžu skomplikovať situáciu. Viesť žiakov k uvedomeniu si kladov a záporov svojich vyvíjajúcich sa psychofyzických daností. Využívať na to už známe metodické postupy ako napríklad výmenu rolí v konfliktnnej situácii, spracovanie vlastného zážitku formou monológu, zverejnenie vnútorného monológu, nadväzovanie kontaktov s rôzne charakterizovanými partnermi, vzájomné hodnotenie. Na

obohacovanie výrazových prostriedkov žiakov uplatňovať odzrkadľovanie, fázovaný pohyb, obmedzovanie pohybových možností tela, používať konanie s imaginárnu rekvizitou v imaginárnom priestore.

Rôznymi zmyslovými, citovými a myšlienkovými podnetmi rozvíjať schopnosť žiakov obmieňať svoj psychofyzický prejav. Pri príprave ročníkovej práce sa usilovať o to, aby žiaci spolupracovali pri voľbe témy. Učiť ich nechápať dramatický prejav ako opakovanie dosiahnutých výsledkov, ale pokúšať sa vždy nanovo riešiť dramatickú situáciu. Vyvolávať záujem žiakov o inscenáciu (prípadne film), ktorú je možné vytipovať ako objekt pre ich pokusy o zhodnotenie a pripraviť ich na ňu čítaním textovej prílohy, zoznámenia s dobovou situáciou, autorom, žánrom atď.

V predmete **štúdium rolí a umelecký prednes** orientovať žiakov pri výbere repertoáru, ktorý zodpovedá ich naturelu tak, aby sa s obsahom a formou predlohy mohli stotožniť. viesť žiakov k výberu a organickému uplatneniu mimoslovných prostriedkov prednesu (gestických, výtvarných, hudobných...). Učiť ich chápať podriadenosť týchto výrazových prostriedkov slovnému prejavu a poukazovať na nutnosť ich štylizácie. Rozširovať výrazové možnosti prácou na textoch rôznych literárnych žánrov, v tomto ročníku konkrétne útvarov vecnej literatúry (napr.: denník, korešpondencia, fejtón) a útvarov medzi vecnou a umeleckou literatúrou (napr.: cestopis, literatúra faktu), upozorňovať na mieru využitia jednotlivých výrazových prostriedkov prednesu a na nevyhnutnosť dodržania formy a štýlu. Rozvíjať priebežne schopnosť žiakov vyjadriť bez prípravy danú tému. Dopĺňať teoretické vedomosti žiakov, potrebné na zvládnutie predlohy, a ich vedomosti o autorovi a dobových súvislostiach.

V predmete **pohyb** všetky cvičenia zameriavať na rozvoj fyzickej obratnosti a zdatnosti, odstránenie nedostatkov v držaní tela. Akrobatické cvičenia sú určené na rozvoj obratnosti a zdatnosti, prekonanie strachu a získanie istoty v konaní. Rytmika ako súčasť pohybovej výchovy svojou bohatou temporytmicko- dynamickou náplňou a mnohostrannosťou využitia dáva možnosť žiakom vytvoriť množstvo charakterových typov postáv, využiteľných najmä v syntetických divadelných žánroch.

V predmete **práca v súbore** rôznorodou dramaturgiou a spôsobom práce zodpovedajúcim odbornej vyspelosti žiakov prehľbovať ich vzťah k dramatickej a slovesnej činnosti a umožniť im overiť a upresniť si špecifiká svojich záujmov a daných dispozícií.

Individuálne úlohy zadávať žiakom metódou: od seba k druhému, od súčasnej problematiky k dobovým odlišnostiam, od realistického chápania divadla k štylizácii.

Všetci žiaci zásadne spolupracujú na predpríprave, príprave a realizácii ročníkovej práce alebo predstavenia, aby sa tak prakticky zoznámili s ďalšími činiteľmi vytvárajúcimi predstavenie (scéna, kostým, svetlo, zvuk).

Dramaturgia vychádza z dispozícií žiakov a je podriadená výchovno – vzdelávacím cieľom: stretnutie s rôznymi typmi divadla, štýlmi a žánrami, s rôznymi režijnými a tým aj hereckými tvorivými prístupmi (divadlo poézie, hra so súčasnou tematikou, s historickou tematickou, komédie, tragédie, atď. ...).

Tieto zásady uplatňovať vo všetkých ročníkoch počas celého štvorročného štúdia v dramatickom oddelení LDO ZUŠ.

2. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy dramatickej tvorby

(1,1 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- zvládnuť v cvičeniach fázy psychologického konania (podnet, zhodnotenie, reakcia),
- vyjadriť mimoslovnými prostriedkami (pohybom, zvukom) vzťah k partnerovi a daným okolnostiam a zvládnuť ho aj v kontraste,
- rozlišovať rôzne herecké výrazové prostriedky na zvládnutie rovnakej situácie v tragédii, komédii, commedii dell arte, groteske, klauniáde individuálne aj kolektívne,
- vedieť konaním a štylizovaným prejavom reagovať na literárne, hudobné a výtvarné podnety,
- v kolektívnej dramaturgickej, režijnej, výtvarnej spolupráci realizovať pod vedením pedagóga malý dramatický tvar s využitím princípov autorského divadla,
- vedieť fixovať vnútorný (psychický) postoj k dramatickej činnosti, vedome si navodiť tvorivú atmosféru,
- vedieť motivovať a viesť členov kolektívu v krátkych cvičeniach a improvizáciách,
- rozlíšiť jednotlivé zložky dramatického diela (text, réžia, scéna) a začať chápať ako ovplyvňujú prácu herca.

Štúdium rolí a umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

- prehĺbiť vedomosti a zručnosti získané v základoch dramatickej tvorby úlohy 1- 4,
- poznať výstavbové postupy prednesu a pokúsiť sa ich samostatne zvládnuť,
- obohacovať svoje výrazové schopnosti na prednesoch ďalších literárnych žánrov,
- udržiavať a zvyšovať technickú úroveň rečového prejavu kondičnými rozcvičkami.

Pohyb

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- rozvíjať vzťah k priestoru a orientáciu v ňom,
- zvládnuť zložitejšie cvičenia tempa a dynamiky,
- uvedomiť si vzťah k partnerovi v náročnejších akrobatických cvičeniach,
- pokračovať v koordinačných temporytmických cvičeniach,
- využívať cvičenia dynamiky pohybu k vytvoreniu rôznych pohybových charakterov,
- zvládnuť prácu horných končatín ako základ gesta.

Práca v súbore

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Aktívne sa podieľať na základe schopností, zručností a vedomostí v tvorivých skupinách na vybranej pripravovanej kolektívnej dramatizácii alebo inscenácii.

Obsah

Učiť žiakov hodnotiť vzťah k svetu pochopením významu tvorivého prístupu k životu a práci.

Rozvíjať v žiakoch schopnosti samostatne, aktívne a tvorivo pristupovať k spoločným a individuálnym činnostiam. Prehľbovať ich schopnosť viesť jednoduché cvičenia s ostatnými členmi kolektívu.

Zoznamovať žiakov s funkciou dramatického umenia v súvislosti s vývojom kultúry a spoločnosti.

Obsahom práce v predmete **základy dramatickej tvorby** pri riešení modelových situácií (ktoré je možné žiakom predkladať hotové, alebo vyžadovať, aby ich vytvárali sami z vlastných zážitkov a skúseností) učiť žiakov hodnotiť postoje konajúcich postáv k danej situácii, ich vzájomné vzťahy a ciele ich konania. Vyhľadávať námety, ktoré sa žiakov úzko dotýkajú a provokujú ich k aktivite (v tomto veku je to napr. téma spravodlivosti, zodpovednosti, právo rozhodovať o sebe, právo na lásku a pod.).

V literárnych textoch rôznych dôb a žánrov voliť témy, ktoré skupinu zaujmú a viesť žiakov k poznaniu, ako je riešenie toho istého námetu ovplyvnené charaktermi a vzťahmi postáv, spoločenským kontextom i žánrom, ktorý autor zvolil. Prehľbovať vedomosti a zručnosti žiakov, vzťahujúce sa na zvolenú predlohu, upozorňovať ich na dôležité pramene a vyžadovať, aby sa nimi zaoberali. Ďalšími literárnymi, výtvarnými a hudobnými dielami obohacovať predstavy žiakov o príslušnej dobe a jej atmosfére. Viesť žiakov k pokusu interpretovať rôzne dobové dramatické texty už so zreteľom na konanie dramatickej postavy. Pri práci na predlohe hľadať so žiakmi najrôznejšie spôsoby vyjadrenia toho istého námetu (pohybom, zvukom, vecou). Učiť ich vyhýbať sa popisnosti, ilustratívnosti, usilovať sa o nájdenie znaku, vytvorenie metafory, obohatenie podtextu. Vyžadovať od žiakov pravdivosť prejavu v zmysle plného citového zaujatia pre tému, pravdivosť vzájomných vzťahov a zvládnutia zvolených vyjadrovacích prostriedkov, túto prípravu sústreďovať k spoločnej realizácii malého ročníkového fixovaného tvaru. Využívať princípy epického divadla, ktoré zodpovedajú cieľom pedagogickej práce v tomto ročníku a nevyžadujú ako predlohu hotovú divadelnú hru, ktorej tvorivé naštudovanie je v ročníkovej skupine prakticky neuskutočniteľné. Orientovať sa na drobné prózy, prípadne ucelené úryvky väčších prozaických diel, epické básne a pod., a z nich spoločne budovať dramatický tvar metódou autorského divadla. Okrem vedenia technických rozcvičiek, ktoré si postupne vytvára každý žiak podľa svojich individuálnych potrieb, poverovať jednotlivých žiakov, aby si pre kolektív pripravili námety cvičení a improvizácií, ktoré budú viesť. Tieto potom postupne zaraďovať do vyučovacích hodín.

Pre spoločný námet na diskusiu vyberať (pokiaľ je to možné v súvislosti s témou, ktorá žiakov zaujíma) divadelnú, či televíznu inscenáciu, prípadne film a požadovať od nich, aby rozlíšili jednotlivé zložky dramatického diela a začali chápať, ako ovplyvňujú prácu herca.

V predmete **štúdium rolí a umelecký prednes** využívať možnosti individuálnej práce so žiakmi k detailnejšiemu prepracovaniu úloh a k prípadnému odstráneniu individuálnych nedostatkov v psychofyzickom prejave.

Zoznamovať žiakov so štruktúrou textu na prednes a so zákonitosťami výstavby prednesu. Poskytovať im potrebné poučenie z teórie verša (rým, verš, prozodické systémy, strofy a strofové útvary) a vyžadovať uplatnenie nadobudnutých vedomostí pri príprave poézie rôznych období na prednes. V próze na útvaroch drobnej epiky objasňovať nutnosť zachovania jednoty obsahu, formy a štýlu v interpretácii. Viesť žiakov k pochopeniu odlišnosti v umeleckom prednese poézie a prózy. Zadávať témy krátkych dialogických

rečových ústnych prejavov bez prípravy (diskusia, debata, polemika) s objasnením ich povahy a cieľa. Dbat' pritom na prirodzenosť a kultivovanosť vyjadrovania.

V predmete **pohyb** zameriavať cvičenia na vnímanie priestoru, zaujímania vzťahu k nemu a orientácie v ňom. Upozorňovať žiakov na dôležitosť vybudovania dôvery k partnerovi v náročnejších akrobatických cvičeniach a naopak – na partnerovu zodpovednosť pri týchto cvičeniach. Koordinačnými cvičeniami sa snažiť dosiahnuť psychofyzickú jednotu pohybového hereckého konania žiakov.

V predmete **práca v súbore** umožňovať žiakom overiť a potvrdiť si hĺbku svojho záujmu, schopností a získaných zručností. Pri väčšom počte žiakov v oddelení a v celom odbore využívať možnosť alternácií.

3. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy dramatickej tvorby

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- dokázať rozšíriť smerom k typu – charakteru svoj pohybovo slovný dynamický stereotyp,
- v improvizácii – etude udržať v konaní určený typ – charakter,
- zvládnuť krátku improvizáciu rôznych dramatických žánrov (dráma, komédia, commedia dell arte, klauniáda, groteska atď.),
- zvládnuť improvizáciu na danú tému metódou styčných bodov (individuálne i kolektívne),
- fixovať herecký výraz nie mechanickým opakovaním dohodnutých činností, ale znovuobjavovaním tvorivého procesu,
- samostatne vyhľadať vhodný námet (aj hudobný motív) etudy pre ostatných členov kolektívu a viesť ich pri realizácii,
- v kolektívnej dramaturgickej, režijnej a výtvarnej spolupráci realizovať pod vedením pedagóga ucelený dramatický tvar, v ktorom bude dominovať prirodzený herecký prejav,
- dokázať vystihnúť ideový zámer videnej inscenácie a pochopiť zmysel inscenačných prostriedkov. Pokúsiť sa zhodnotiť, či bola herecká zložka v súlade s ideovým zámerom inscenácie.

Štúdium rolí a umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

- prehľbiť vedomosti a zručnosti získané v základoch dramatickej tvorby (úlohy 1-5),
- pokúsiť sa interpretovať rôzne súčasné aj dobové texty,
- v cvičeniach interpretovať určený monológ v rôznych štýlových žánroch,
- pokúsiť sa o samostatnú dramaturgickú úpravu textu na prednesový a dramatický prejav,
- určiť rozdiel medzi detským a umeleckým prednesom a spoznať kritériá ich hodnotenia,
- udržiavať a zvyšovať technickú úroveň kondičnými rozcvičkami,

- pokúsiť sa s využitím osvojenia vyjadrovacej techniky plniť úlohu moderátora, konferenciéra, reportéra.

Pohyb

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- oboznámiť sa so základnými charakterovými prvkami slovenských ľudových tancov,
- vytvoriť choreografickú kompozíciu na tému ľudových tancov,
- zvládnuť cvičenia na koordináciu pohybu s rečou a piesňou,
- spoznať základné charakterotvorné prvky tancov iných národov.

Práca v súbore

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Zvládnuť pravdivé konanie a vývoj dramatickej postavy, ktorá je primeraná veku, schopnostiam a skúsenostiam jednotlivca.

Obsah

Podnecovať žiakov k formovaniu vlastnej osobnosti v zmysle zodpovedného a tvorivého prístupu k životu a práci.

Rozvíjať schopnosť žiakov viesť prácu na improvizáciách a etudách s ostatnými členmi kolektívu.

Vyhľadávať medzi žiakmi pedagogické talenty a poverovať ich primeranými úlohami.

Orientovať žiakov vo vývoji dramatického umenia v súvislosti s vývojom kultúry a spoločnosti a učiť ich poznávať súčasné vývojové tendencie dramatického umenia.

V predmete **základy dramatickej tvorby** sa usilovať (aj vlastnými postojmi k životu a práci) pôsobiť na žiakov, ba dokázali svoju tvorivosť, prejavovanú v dramatických činnostiach, uplatňovať tiež v každodennom živote a uvedomili si, o čo je taký život zaujímavejší a cennejší. Rozširovať ich slovný a pohybový register zadaním protiúloh (charakterizovať spolužiakov zo skupiny, ktorí majú kontrastné založenie, charakterizovať postavu z predlohy, ktorá má kontrastné rysy ako jej predstaviteľ a pod.), rozvíjať tým schopnosť žiakov pracovať na sebe, odhaľovať svoje ďalšie možnosti. Túto prípravu potom uplatňovať v improvizáciách a etudách v rôznych žánroch s danými typmi. Sústreďovať sa predovšetkým na zvládnutie pohybovej charakterizácie, zaoberať sa rytmom ako základom psychofyzického prejavu človeka. Využívať historický materiál, ktorý poskytuje pre túto prácu napr.: commedia dell arte.

Vytvárať so žiakmi krátke dialógy formou hry s textom, meniť dané okolnosti, vztáhy atď., a tak predchádzať zmechanizovaniu textu. Snažiť sa priviesť žiakov k pravdivému konaniu, počúvaniu sa, reagovaniu na podtexty, aby iba neopakovali napísané repliky. Požadovať, aby žiaci v konečnej fáze tieto dialógy inscenovali, vytvorili pre ne náznak scény, kostýmy a využili funkčne aj ďalšie divadelné výrazové prostriedky (svetlo, zvuky, hudbu).

V improvizovaných etudách učiť pracovať metódou dohodnutých styčných bodov, ktoré vytvárajú osnovu celej improvizovanej skupiny. Požadovať, aby si žiaci pripravili námety na etudy, pokúsili sa pracovať na nich s ostatnými a fixovali ich rámcový tvar. Inscenácia, ktorú žiaci videli, má v tomto ročníku poskytnúť tému na diskusiu o ideovom zámere, o zmysle použitých inscenačných prostriedkov a na hodnotenie hereckej zložky v súvislosti s podporením ideového zámeru inscenácie.

V predmete **štúdium rolí a umelecký prednes** pracovať so žiakmi na samostatne zvolených predlohách súčasných či dobových, zdokonaľovať ich prejav tvorivou aplikáciou

osvojených metodických postupov. Oboznamovať ich s rozdielnymi východiskami prednesu detí a umeleckého prednesu a s kritériami ich hodnotenia. Na rozvíjanie schopnosti vyjadrovať sa bez prípravy vytvárať situácie, v ktorých žiaci zverejňujú svoj vnútorný monológ. Pestovať ich cit pre mieru a vytváranie formy napr. časovým obmedzením, určením situácie na začiatku a na konci, ku ktorému musia dospieť. Určiť im úlohy konferovať bez prípravy napr. krátke pásmo z textov spolužiakov, urobiť reportáž, či moderovať program.

V predmete **pohyb** cvičenia smerovať k vytvoreniu rôznych pohybovo – tanečných charakterov s dôrazom na individuálne výrazové schopnosti žiakov. Oboznamovať žiakov i teoreticky so základnými teritóriami slovenských ľudových tancov, s charakteristickými krojmi a znakmi tej ktorej oblasti. Vytvárať podmienky pre poznanie ľudovej tanečnej kultúry iných národov. V koordinačných cvičeniach dbať na koordináciu pohybu s rečou a piesňou na základe dramatického textu adekvátneho veku žiaka.

V predmete **práca v súbore** prehľbovať a upevňovať u žiakov chuť a lásku k tejto činnosti, aby sa mohli v budúcnosti stať platnými členmi, vedúcimi, režisérmi a hercami amatérskych súborov a prispieť svojimi vedomosťami a schopnosťami k rozšíreniu tejto záujmovo – umeleckej činnosti.

Žiakov viesť ku kritickému hodnoteniu svojej práce. Vyžadovať od nich kritický, otvorený tvorivý dialóg, hľadanie a nachádzanie príčin neúspechu, zainteresované hľadanie nových možností a prístupov.

4. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy dramatickej tvorby

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- pripraviť jednoduchý scenár a realizovať ho s ďalšími členmi kolektívu metódou autorského divadla,
- v kolektívnej dramaturgickej, režijnej a výtvarnej spolupráci realizovať pod vedením pedagóga absolventské predstavenie,
- tvorivo zvládnuť svoju úlohu v absolventskom predstavení, dokázať ju tvorivo fixovať,
- pokúsiť sa vo videnej inscenácii zhodnotiť jednotlivé zložky, ich klady, zápory a celkové vyznenie inscenačného zámeru a pochopiť, ako tieto zložky zásadne ovplyvňujú hereckú tvorbu.

Štúdium rolí a umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

- naštudovať samostatne zvolený text z oblasti poézie, prózy a dramatickej literatúry,
- vedieť samostatne hodnotiť vypočutý prednes,
- preštudovať materiál k zvolenej téme a predniesť prednášku bez písomného záznamu.

Pohyb

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- vytvárať pohybové etudy na základe vlastnej i zadanej témy,
- spolupracovať pri absolventskom predstavení.

Práca v súbore

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- zvládnuť štylizáciu a umenie podriadiť sa rôznym pedagogicko-režijným prístupom a požiadavkám v absolventskom predstavení,
- zvládnuť princípy a zákonitosti činoherného detského a mládežníckeho divadla, divadla poézie a iných dramatických druhov a žánrov.

Obsah

Učiť žiakov uvedomiť si svoje špecifické schopnosti a tvorivo ich uplatňovať v práci. Získané vedomosti, skúsenosti a zručnosti z oblasti dramatickej tvorby samostatne a tvorivo uplatňovať v odborných činnostiach, v ktorých vedome vyjadria svoje mravné a estetické postoje k životu a práci.

Zoznamovať žiakov s daným stavom divadelného diania a učiť ich chápať funkciu súčasného dramatického umenia v kontexte vývoja kultúry a spoločnosti.

V predmete **základy dramatickej tvorby** pomáhať žiakom uvedomiť si, akí skutočne sú, aké majú možnosti na základe svojich schopností, aby sa vyrovnávali so životnou realitou a snažili sa v daných možnostiach tvorivo žiť a pracovať. K tomu využívať aj vybrané diela z literatúry, divadla a filmu, ktoré sa týmito problémami zaoberajú. Prehlbovať vedomosti a odborné schopnosti žiakov, aby sa mohli s dobrým pocitom a na úrovni venovať dramatickej činnosti. Záujemcovia o pedagogickú prácu naďalej poverovať spoluprácou v nižších ročníkoch a samostatným vedením čiastkových úloh. S jednotlivými žiakmi absolventského ročníka konzultovať výber tém a predlôh na samostatné spracovanie vlastného scenára. Absolventské predstavenie realizovať spoločne so žiakmi nielen po stránke umeleckej, ale podľa možností je technicko-realizačnej. Predlohu absolventského predstavenia voliť tak, aby poskytla príležitosť vysloviť sa k zvolenej téme a umožnila uplatniť získané odborné vedomosti, prípadne aj vlastné špecifické schopnosti. Hľadať spoločne so žiakmi cesty k vytýčenému zámeru. Neustálym variováním daných okolností, výmenou úloh, zmenami vzťahov sa usilovať o to, aby všetci hrali spoločnú hru a nie každý iba svoj part. Snažiť sa o tvorivú fixáciu, čím rozumieme možnosť čiastkovej improvizácie a zmien v pevne vybudovanej stavbe inscenácie. Podporovať žiakov v hľadaní vlastných inscenačných prostriedkov, ktoré zodpovedajú ako žánru, tak aj štýlu inscenácie a snažiť sa, aby podporili jej vyznenie. Touto komplexnou prípravou a prácou na inscenácii pomáhať žiakom porozumieť aj profesionálnemu dielu, vedieť ho zhodnotiť z hľadiska jednotlivých zložiek, ktoré sa premietajú do hereckých výkonov a kladne alebo záporne ich ovplyvňujú.

V predmete **štúdium rolí a umelecký prednes** vyžadovať od žiakov samostatnú prácu počínajúc výberom textu a jeho prípadnej úpravy až po naštudovanie, či už ide o poéziu, prózu alebo dramatický text. Umeleckým prednesom poézie či prózy alebo sólovým dramatickým prejavom môže žiak absolvovať II. stupeň základného štúdia LDO. Umožňovať žiakom samostatné hodnotenie vypočutého textu v oblasti detského aj umeleckého prednesu na základe poznaných zákonitostí interpretácie umeleckého textu. Dohodnúť sa individuálne s každým žiakom, aký materiál z teórie alebo histórie umeleckej literatúry či divadla si preštuduje, aby mohol voľne predniesť prednášku.

V predmete **pohyb** sa zameriavať na využitie žiakmi získaných vedomostí a skúseností pri príprave absolventského predstavenia. Pracovať so žiakmi na zdokonalení ich individuálnych schopností (výrazových, technických, dispozičných).

Viesť žiakov k tvorbe pohybových etúd s väčším rozsahom (prípadne aj hudobným sprievodom) na základe nami zadanej alebo ich vlastnej témy, v ktorých by mali zúročiť

vedomosti a skúsenosti nadobudnuté i v ostatných predmetoch, s využitím aj atypických výrazových prostriedkov.

V predmete **práca v súbore** sledovať rozvoj talentu, povahové a zdravotné dispozície tých žiakov, ktorí sa pripravujú na odborné štúdium.

Pomáhať im oboznámiť sa s rôznymi typmi divadla, divadelnými žánrami a rôznymi princípmi režijnej práce. Najvyspelejších žiakov viesť k vyhranenosti vlastných záujmov a schopností a podľa toho ich poverovať dramaturgickými a režijnými úlohami a závažnejšími hereckými úlohami.

Vytvorené programy čo najviac uplatňovať na verejnosti. Prípadná odozva spätne ovplyvní prácu v súbore. Treba, aby sa žiaci naučili prijímať úspech i neúspech, reagovali naň ešte väčšou tvorivou aktivitou.

ODDELENIE SLOVESNÉ

Ciele

Viesť žiakov k aktívnej účasti v spoločnej a individuálnej činnosti a formovať tvorivý prístup k životu a práci. Orientovať žiakov vo vývoji nášho slovesného umenia v súvislosti s vývojom európskej kultúry. Získané vedomosti a schopnosti v oblasti slovesnej tvorby samostatne a tvorivo vedieť uplatniť v odborných činnostiach. Poznať súčasný stav literatúry u nás a pochopiť funkciu slovesného umenia vo vývoji kultúry a spoločnosti. Uvedomiť si svoje špecifické schopnosti a tvorivo ich uplatňovať v živote i v práci.

Obsah

V predmetoch základy slovesnej tvorby, poetika, dejiny slovesnej tvorby, umelecký prednes umožniť žiakom pozerieť na svet a ľudí ako aj na seba z rôzneho pohľadu. Viesť žiakov k pochopeniu hlbšieho významu tejto odbornej výučby v širšom zmysle slova, t. j. k radosť z tvorivého uplatňovania získaných vedomostí a skúseností pre obohatenie vlastného života. Pomáhať im uvedomiť si akí sú, na čo stačia, aby sa dokázali vyrovnáť s úspechom i neúspechom v tejto špecifickej činnosti a zachovali si pozitívne hodnoty získané touto odbornou prípravou pre život. Jednotlivé predmety vzájomne spájať a viesť žiakov k pochopeniu ich vzájomnej súčinnosti v slovesnej tvorbe.

1. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy slovesnej tvorby

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- pripraviť si výber zo svojich záznamov a listov tak, aby sa prejavila schopnosť žiaka konkrétne zachytiť dané udalosti s vyjadrením individuálneho postoja k nim,
- prostredníctvom písomných etúd si uvedomiť charakterové prvky ľudí, vecí a javov a pretlmočiť ich do literárneho obrazu.

Poetika

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Vyhľadávať obsahovo podobné správy, listy, atď. ... a uvedomovať si na nich individuálny podiel pisateľa a vplyv vonkajších okolností.

Dejiny slovesnej tvorby

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

Vyhľadávať slovesné útvary z rôznych období a porovnávať ich obsah a štýl v súvislosti s dobovým spoločenským kontextom.

Umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

Logicky spracovať predlohu a interpretáciou vyjadriť svoj odlišný vzťah k téme a štýlu textu.

Obsah

Formovať tvorivý prístup žiakov k životu a práci. Oboznamovať ich s históriou nášho slovesného umenia v kontexte s vývojom európskej kultúry a spoločnosti vo vzťahu k súčasnosti. Viest' ich prostredníctvom súčasných diel k histórii slovesnej tvorby v súvislosti s vývojom európskej kultúry a spoločnosti. Zvýšiť pozornosť na nadčasovosť a aktuálnosť klasických diel z pohľadu súčasníka.

V predmete **základy slovesnej tvorby** viest' žiakov k rozvíjaniu základných písomných prejavov (záznam, správa, list – ako forma výpovede nabádajúca k odpovedi) vychádzajúc s potreby videnia, poznania a formovania seba samého. Využívať vecné impulzy (napr. predmety) na vyjadrenie svojho vzťahu k zvolenému predmetu, vzťahu medzi dvoma predmetmi, príbeh troch. Nabádať žiakov najprv ku gestickému, akustickému a verbálnemu vyjadreniu a neskôr požadovať zápis ako dokument, t. j. bezprostrednú, čo najkonkrétnejšiu správu o prežitej skúsenosti, záznam asociácii. Učiť žiakov chápať písanie nie ako literárnu činnosť, ale metódu a prostriedok spoznávania seba vo vzťahu k okolitému svetu.

V predmete **poetika** sa zaoberať dokumentárnou slovesnosťou, správami, vyhláseniami, ďalej denníkmi korešpondenciou a výrokmí rôznych zaujímavých osobností.

V predmete **dejiny slovesnej tvorby** sa zaoberať príkladmi týchto slovesných útvarov v rôznych historických oblastiach.

V predmete **umelecký prednes** učiť žiakov na vlastných a dobových textoch predovšetkým vecne a logicky vypovedať myšlienku. Dbať na nutnosť dodržiavania jednoty obsahu a štýlu.

2. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy slovesnej tvorby

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- pokračovať v záznamoch,
- spracovať variácie na jeden príbeh,
- napísať úvahu, fejtón, causeriu alebo poviedku na danú tému,
- naďalej rozširovať slovnú zásobu a vedomosti o štylistike slovenského jazyka,
- v písomných etudách prejsť pomocou charakterizácie ľudí, vecí, javov k vytvoreniu charakteru postáv.

Poetika

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- pochopiť zákonitosti žurnalistických a malých literárnych útvarov,
- rozširovať poznanie jazyka rôznych literárnych druhov ako aj jazyka rozhlasu, televízie, filmu a videa.

Dejiny slovesnej tvorby

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

Vyhľadávať príklady žurnalistických a malých literárnych varov a pochopiť ich dobových súvislostiach.

Umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

Zvládnuť interpretáciu napr. fejtónu, krátkej poviedky alebo balady v zodpovedajúcom štýle.

Obsah

Pestovať v žiakoch schopnosť hodnotiť svoj vzťah k svetu na základe pochopenia významu tvorivého prístupu k práci a k životu a pretlmočenia tohto vzťahu formou malého literárneho útvaru.

V predmete **základy slovesnej tvorby** vyžadovať od žiakov, aby sústavne pokračovali v osobných zápisoch. Učiť ich rekonštruovať zážitky zachytené v správach (tzv. záznamoch, denníkoch, listoch...) vo fyzickom konaní. Viest' ich k pokusom sformovať z tohto materiálu príbeh za spolupráce skupiny. Vyžadovať presný popis konania. Obmieňať uhol nazerania na tento materiál a spôsob vyjadrenia (ako udalosť, príbeh písaný alebo rozprávaný). Informovať žiakov, ako tieto spôsoby vyjadrenia ozvlášťňovať pomocou adjektív. Pomáhať žiakom hľadať aktuálnu tému, ktorú by sa pokúsili spracovať ako úvahu, fejtón, causeriu a poviedku.

V predmete **poetika** sa zaoberať výrazovými prostriedkami žurnalistických a malých literárnych žánrov, najmä poviedkou a baladou. Zoznamovať žiakov s elementárnymi zákonitosťami kompozície malých literárnych útvarov a špecifickými prvkami drámy, rozhlasu, filmu, televízie a videa. Hľadať a uvedomovať si obmeny klasických konfliktných situácií v rôznych historických obdobiach.

V predmete **dejiny slovesnej tvorby** venovať pozornosť malým literárnym útvarom v kontexte s vývojom kultúry a spoločnosti.

V predmete **umelecký prednes** využívať poznatky z práce v predmetoch základy slovesnej tvorby, poetika a dejiny slovesnej tvorby k hlbšiemu odkrývaniu obsahu v súvislosti s formou, a tým aj ku kvalifikovanejšiemu spôsobu interpretácie. Viest' žiakov

k zdokonaľovaniu techniky prejavu, k vytvoreniu vlastných hlasových a artikulačných rozcvičiek podľa individuálnych potrieb každého z nich.

3. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy slovesnej tvorby

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- pokračovať v základných slovesných formách,
- pokúsiť sa spracovať svoju životnú skúsenosť ako poviedku, báseň alebo jednoaktovku, prípadne väčšiu reportáž podľa individuálneho zamerania,
- svoj názor na svet vedieť pretlmočiť v krátkom literárnom útvere a pokúsiť sa o kompozíciu väčšieho literárneho útvaru.

Poetika

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Pochopiť zákonitosti väčších literárnych útvarov ako je epos, román, divadelná hra.

Dejiny slovesnej tvorby

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

Orientovať sa vo vývoji týchto literárnych útvarov v dobovom kontexte.

Umelecký prednes

(0,5 hodín týždenne, 16,5 hodín ročne)

- zvládnuť samostatnou domácou prípravou (technickou i obsahovou) interpretáciu textov,
- prehľbovať a rozširovať osobný repertoár.

Obsah

Využívať denníkové záznamy a správy žiakov na to, aby si uvedomili svoje klady a nedostatky a tým získali reálnu predstavu o sebe a svojich perspektívach do budúcnosti v práci a v živote.

V predmete **základy slovesnej tvorby** pracovať na kratších kompozičných celkoch a klásť dôraz na schopnosť variovať ich. Rozvíjať v žiakoch schopnosť dôjsť od realistického videnia námetu až k jeho fantazijnému spracovaniu. Pritom žiaci musia mať stále na zreteli počítačnosť, konkrétny, autentický zážitok či situáciu. Nabádať ich k tomu, aby si pri variovaní sami určovali rôzne okolnosti (menili charaktery, vzťahy, situáciu, prostredie) a uvedomovali si pri nich, čo zmena niektorého z faktorov vyvoláva. Učiť žiakov pretlmočiť svoj myšlienkový zámer v rámci celku malého literárneho útvaru. Tým im pomáhať poznať podstatu jednotlivých faktorov, ktoré modelujú príbeh (čo je dramatické, aké je konanie, čo treba sledovať a zisťovať ako to pôsobí). Zaoberať sa monologickým a dialogickým konaním. Vyžadovať detailný popis situácie. Prostredníctvom fyzického konania si žiaci overujú v praxi funkciu kompozičných prvkov a pôsobivosť ich spracovania. Vyžadovať

systematické vedenie osobných záznamov ako východiskový materiál. Viest' žiakov k tomu, aby sa snažili spracovať z tohto materiálu väčší príbeh formou, ku ktorej podľa osobných dispozícií inklinujú (poviedka, jednoaktovka, reportáž, báseň).

V predmete **poetika** sa zaoberať kompozičnými postupmi väčších literárnych útvarov, kompozičnou štruktúrou divadelnej hry, ako aj zásadami umeleckej kritiky.

V predmete **dejiny slovesnej tvorby** zaoberať sa vývojom zložitých literárnych útvarov v kontexte kultúrneho a spoločenského vývoja.

V predmete **umelecký prednes** priebežne zdokonaľovať technické schopnosti žiakov prostredníctvom samostatnej domácej prípravy a vzájomnej kontroly, aby žiaci boli schopní na úrovni interpretovať preberané literárne texty, ako aj vlastnú tvorbu. Pomáhať im vytvárať osobitý repertoár, ktorým vyjadrujú svoj postoj a vzťah k svetu.

4. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy slovesnej tvorby

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- pokračovať v základných slovesných formách,
- pracovať na zložitejších literárnych útvaroch a spolupracovať na scenári absolventského predstavenia (vystúpenia),
- písať kritiky na vytipované literárne a dramatické diela.

Poetika

(1,5 hodiny týždenne, 33 hodín ročne)

Nájsť slovesné dielo, ktoré sa svojou výstavbou líši od zákonitostí klasickej formy a urobiť jeho rozbor. Upozorňovať na problémy žánrovej klasifikácie.

Dejiny slovesnej tvorby

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

- pochopiť vzájomné súvislosti medzi jednotlivými druhmi umenia a vedieť charakterizovať rôzne literárne smery z hľadiska historického a asociálneho,
- písomne spracovať ten úsek dejín slovesnej tvorby, ktorý žiaka najviac zaujal v súvislosti s kultúrnym a spoločenským vývojom.

Umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

Zvládnuť realizáciu stanovenej úlohy v absolventskom vystúpení.

Obsah

Viest' žiakov k pochopeniu vzájomných súvislostí medzi jednotlivými druhmi umenia a k tomu, aby vedeli charakterizovať rôzne literárne smery z hľadiska historického, sociálneho, estetického a žánrového.

V predmete **základy slovesnej tvorby** viest' žiakov k vytvoreniu väčších kompozičných celkov. Pracovať s nimi na zložitejšom scenári, absolventskom vystúpení

syntetizujúcom ďalšie prvky (hudba, výtvarné prostriedky). Pomáhať im hľadať vlastné témy a pritom si ujasňovať, k čomu sa ktorá téma hodí, aby po poznaní pravidiel jednotlivých žánrov boli schopní prispôsobiť tému žánru alebo naopak. Nekompromisne od nich vyžadovať, aby si obhájili svoj názor, tému i spracovanie.

Opakovať so žiakmi poznatky z predchádzajúcich ročníkov, vysvetľovať im relativnosť a premenlivosť určitých zákonitostí. Neustále vyžadovať od nich zhromažďovanie materiálov formou osobných záznamov. Uplatňovať také názory, aby sa tí, ktorí sú limitovaní menšou mierou talentu, neusilovali o formálne plnenie úloh v zmysle „robenia literatúry“, ale aby využili túto činnosť predovšetkým na sebazáchovu k zaujímavému a plnohodnotnému životu.

V predmete **poetika** učiť žiakov čítať, interpretovať, rozoberať a rozkrývať literárne a dramatické texty. Pri dramatických textoch upozorňovať na komunikačnú reťaz jednotlivých zúčastnených zložiek (autor, prekladateľ, dramaturg, režisér, scénograf, skladateľ, herci, divák). Poukazovať na premenlivosť pravidiel a oboznamovať žiakov so základnými dielami, ktoré v konfrontácii s Aristotelovou poetikou pravidlá a zákonitosti problematizujú.

V predmete **dejiny slovesnej tvorby** usilovať sa o to, aby žiaci získali ucelený obraz o vývoji našej slovesnej tvorby v súvislosti s vývojom európskej kultúry a spoločnosti. Rozširovať ich vedomostný obzor z našej i svetovej literatúry, ktorá ešte nie je súčasťou výučby na stredných školách.

V predmete **umelecký prednes** pripravovať so žiakmi absolventské predstavenie (vystúpenie) realizáciou predovšetkým ich vlastnej tvorby.

ODDELENIE BÁBKOHERECKÉ

Ciele

V predmete základy dramatickej tvorby s bábkou, štúdium bábkových úloh a umelecký prednes a bábkarská technológia je cieľom vytvoriť základné povedomie o funkcii umenia a vedieť sa orientovať v súčasnom stave bábkarstva v súvislosti s vývojom kultúry a spoločnosti. V predmete práca v súbore smerujeme k vytváraniu inscenácii s využitím nadobudnutých vedomostí a technických zručností.

Obsah

Umožniť žiakom pozeráť sa na svet a ľudí v ňom, vrátane seba, z rôznych uhlov pohľadu. Učiť ich chápať podstatu a význam tvorivého prístupu k životu a práci. Zoznamovať žiakov s tradíciami bábkového divadla. Viesť žiakov k samostatnému vyhľadávaniu námetov pre prácu v hlavnom predmete a upozorňovať ich na potrebu skĺbenia všetkých činností v jednotlivých predmetoch do konečného tvaru. Navštevovať so žiakmi bábkové predstavenia profesionálne aj vybrané amatérske. Robiť s nimi rozbor videných predstavení, pri ktorých je vhodné rozoberať zámer inscenácie a použitie javiskových prostriedkov. Pri štúdiu bábkových úloh a v umeleckom prednese snažiť sa o samostatný a tvorivý prístup a spracovanie vybranej témy. Hlavným obsahom práce v predmete bábkarská technológia je hra s výtvarnými materiálmi ako s prostriedkami tvorby jednoduchej bábkovej hry. Učiť žiakov materiály správne voliť a kombinovať.

V predmete pohyb pracovať s cvičeniami zameranými na odstránenie nedostatkov smerom k správne držaniu tela a rozvoju vlastných fyzických možností. Hudobným doprovodom sa umožňuje získať žiakom rytmické hudobné cítenie, ktoré je potrebné pre prácu s bábkou.

V predmete práca v súbore, ktorý je dotovaný v každom ročníku jednou vyučovacou hodinou týždenne (33 hodín ročne), umožniť žiakom overiť a potvrdiť si získané schopnosti a zručnosti v inscenačnej tvorbe pre deti a mládež.

1.ročník **Prehľad tematických celkov, ciele**

Základy dramatickej tvorby s bábkou

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- vedomým spájaním získaných technických zručností vo vedení jednotlivých typov bábok so schopnosťami rečovými a pohybovými jednoduchý, ale i citlivý bábkoherecký prejav,
- v dramatickej improvizácii so zvoleným typom bábkou vedome uplatňovať rytmické, priestorové, dynamické a výtvarné cítenie,
- pracovať na výrazovom a technickom zvládnutí úloh v jednoduchej kolektívnej inscenácii.

Štúdium bábkových úloh a umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

- v konkrétnej úlohe zvládnuť výraz, spôsob vyjadrovania, myslenia a cítenia postavy so zvoleným typom bábkou,
- pri vedení spodovej bábkou – javajky zvládnuť základné zručnosti, využívajúc pohybových možností tohto typu bábok,
- vedieť vyjadriť reakciu bábkou na vonkajšie podnety,
- zvládnuť teoreticky a prakticky zásobou slovnej ortoepie,
- vedome používať mimoslovné prostriedky prednesu (gesto, hudobné a výtvarné možnosti).

Bábkarská technológia

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- vytvoriť jednoduchú bábku z prírodnín (tyčových, plošnú alebo závesnú),
- pomocou základných pracovných nástrojov vytvoriť jednoduchú bábku z materiálov ľudovej tradície alebo papiera.

Pohyb

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- pokračovať v cvičeniach zameraných na odstránenie nedostatkov smerom k správne držaniu tela,
- zvládnuť pohybovú realizáciu rytmu a jeho zložiek,
- zvládnuť cvičenia rovnováhy a rotácie,

- zvládnuť akrobatické cvičenia smerujúce k rozvoju obratnosti.

Obsah

V predmete **základy dramatickej tvorby s bábkou** hľadať pre žiakov také námety kolektívnej dramatickej hry, na ktorých si overia schopnosť vytvoriť jednoduchý dramatický tvar. Viest' ich k tomu, aby v dramatických etudách a improvizáciách s bábkou vedome uplatňovali získané rytmické, priestorové, dynamické a výtvarné cítenie. Spájať získané pohybové a technické zručnosti pri vedení jednotlivých bábok so schopnosťami rečovými a snažiť sa dosahovať jednoduchý, ale celistvý bábkoherecký prejav. Zoznamovať žiakov s vedením jednoduchého typu javajky – spodovej bábky, ktorej telo na tyči je ovládané jednou a vodiace tyče (čempurity) druhou rukou vodiča. Viest' žiakov k objavovaniu charakteristických pohybových možností tohto typu bábok – ladnosť, široké gesto, sošnosť póz a v súvislosti s nimi i s možnosťami uplatňovania týchto bábok pre interpretáciu vážnych a lyrických textov. Zoznamovať žiakov s možnosťou bábkohereckého prejavu v oblasti dynamickej tieňohry.

Klást' základy na rozvíjanie schopnosti pochopiť význam inscenačného kľúča, jednotnosti inscenačných prostriedkov, rytmu a stavby predstavenia.

V predmete **štúdium bábkových úloh a umelecký prednes** naďalej pracovať s tými typmi bábok, s ktorými sa žiaci zoznámili na prvom stupni. Zdokonaľovať zručnosti, potrebné pre ich technické ovládanie a hlavne podnecovať žiakov k hľadaniu ďalších možností pre výraznejšie a pôsobivejšie vyjadrenie cítenia a myslenia postáv interpretovanými bábkami. Vyžadovať rytmickosť, koordinovanosť zložiek, ktoré tvoria bábkoherecký prejav. Orientovať žiakov pri výbere textu na prednes. Viest' ich k výberu a vedomému uplatňovaniu mimojazykových prostriedkov prednesu a ich štylizácie.

V predmete **bábkarská technológia** zoznamovať žiakov s možnosťou uplatnenia najrôznejších i netradičných materiálov vo výtvarnej oblasti tejto práce. Formou hry zoznamovať žiakov s výtvarnými materiálmi vhodnými na výrobu rôznych druhov bábok pomocou základných pracovných nástrojov.

V predmete **pohyb** venovať pozornosť správneému držaniu tela a aktivizácii chrbtice. Pohybové schopnosti žiakov rozvíjať cvičeniami obratnosti a koordinačnými cvičeniami na tempo, dynamiku, formu a výraz s hudobným sprievodom alebo bez neho. Pri cvičeniach používať aj vhodné texty a spev. Rytmické cvičenia precvičovať od elementárnych až po dokonalejšie tempovo - rytmické a tanečné celky. Pripravovať žiakov na vedenie jednoduchých pohybových rozvevičiek. Pri nácviku technických a výrazových prvkov tanca (prípadne jeho konečnom výsledku) sledovať prekonanie prípadnej ostýchavosti v novom kolektíve. Komplexom cvičení sledovať rozvoj schopnosti voľného pohybu v priestore, zvládnutie priestorových útvarov a rozvíjať hudobno-rytmické cítenie.

2. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy dramatickej tvorby s bábkou

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- cieľavedome rozšíriť zásobu technických zručností vo vedení jednotlivých typov bábok, rozšíriť a obohatiť vedomosti o zručnosti v oblasti javiskovej reči, pohybu a výrazu,

- naučiť sa vedome spájať pohybovú a hlasovú zložku prejavu do jednotného, celistvého a výrazovo účinného bábkohereckého prejavu a tvorivo ho uplatňovať,
- zvládnuť výrazovo i technicky svoju úlohu v spoločnej inscenácii zameranej divácky na rôznu stupeň detí,
- pozrieť si predstavenie profesionálneho alebo dobrého amatérskeho divadla, snažiť sa formovať zámery inscenácie a chápať ich vzťah k použitým javiskovým prostriedkom,
- vedieť samostatne nájsť (prípadne zdramatizovať alebo napísať) vhodný námiet na cvičenia so znakmi a symbolmi, so zástupnými či improvizovanými bábkami, podnietiť a viesť ďalších členov kolektívu pri tomto cvičení.

Štúdium bábkových úloh a umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

- v konkrétnej úlohe pre zvolený typ bábkou zvládnuť výraz až po komunikatívne cítenie a myslenie postavy, interpretovanej bábkou alebo rekvizitou,
- zvládnuť pri vedení marionety základné zručnosti – pohyb bábkou a jej reakcie na vonkajšie podnety,
- zvládnuť základné zručnosti v oblasti tieňohry,
- poznať výstavbové postupy prednesu a pokúsiť sa samostatne ich zvládnuť,
- obohacovať svoje výrazové schopnosti na prednes ďalších literárnych žánrov.

Bábkarská technológia

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- pochopiť anatómiu a výrazovú charakteristiku náročnej bábkou,
- skonkretizovať vlastnú predstavu a vytvoriť návrh bábkou,
- podľa vlastného návrhu vytvoriť bábkou z tvarovateľných materiálov.

Pohyb

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- rozvíjať vzťah k priestoru a orientáciu v ňom,
- zvládnuť zložitejšie cvičenia tempa a dynamiky,
- uvedomiť si vzťah k partnerovi v náročnejších akrobatických cvičeniach,
- pokračovať v koordinačných temporytmických cvičeniach,
- využívať cvičenia dynamiky pohybu k vytvoreniu rôznych pohybových charakterov,
- zvládnuť prácu horných končatín ako základ gesta.

Obsah

Hlavným obsahom je rozvíjať schopnosť samostatne, aktívne a tvorivo pristupovať k spoločným i individuálnym činnostiam.

V predmete **základy dramatickej tvorby s bábkou** pracovať s témami, ktoré žiakom pomáhajú učiť sa hodnotiť ich vzťah k životu, k okolitému svetu a ujasňovať si možnosti vlastného prínosu pre tvorivý pracovný proces. Viesť ich k poznávaniu náročnejších umeleckých diel a k ich pochopeniu.

Nadalej pracovať na dramatickom tvare, určenom najmenším divákom a snažiť sa v etudách, improvizáciách i v inscenácii samotnej o vytvorení schopnosti nadviazať kontakt s detským divákom.

Prácou na konkrétnej úlohe rozširovať zásobou technických zručností vo vedení zvoleného typu bábkou a spájaním s rečovou zložkou prejavu viesť žiakov k celistvému a výrazovo účinnému bábkohereckému prejavu. Viesť žiakov k pochopeniu princípu práce s predmetom v súvislosti s pochopením v oblasti javiskovej metafory a v oblasti práce so systémom znakov a symbolov.

Učiť žiakov uvedomovať si typ inscenačného kľúča a prostriedkov v inscenácii adresovanej najmenším divákom. Reprízovaním predstavením ich viesť k overovaniu si zmyslu rytmu jednotlivých scén i celej inscenácie, zmyslu a čistoty foriem kontaktu s detským divákom. Objavovať tak možnosti tvorivej variability každej reprízy.

Umožniť žiakom, aby sa v skupine naučili samostatne vybrať a viesť cvičenia so zástupnými alebo improvizovanými bábkami taktiež samostatne zvolenými.

Formou spoločnej návštevy profesionálneho alebo vybraného amatérskeho bábkového predstavenia zoznamovať žiakov s existujúcimi prúdmi bábkového divadla, určeného najmenším deťom. V rozhovoroch učiť žiakov formulovať zámery videnej inscenácie a chápať ich vzťah k použitým javiskovým prostriedkom.

V predmete **štúdium bábkových úloh a umelecký prednes** hľadať pri práci so známymi typmi bábok ich ďalšie výrazové možnosti. Zameriavať pozornosť žiakov na súvislosť spôsobu práce s bábkou (voľba typu bábkou, miera štylizácie, iluzívnosť, tempo – rytmus, atď. ...) s typom predlohy, ktorú pedagógovia zvolili a so zamýšľaným celkovým vyznením inscenácie.

Pri práci v oblasti modernej dynamickej tieňohry vytvárať základné schopnosti žiakov a viesť ich k uplatňovaniu tvorivých postupov pri realizácii krátkych samostatných výstupov.

Zoznamovať žiakov s vodením marionety, upevnenej na drôte, s končatinami ovládanými nitami, prípadne marionety na nitiach – bez drôtu. Snažiť sa o osvojenie zručností potrebných na pohybové ovládanie tohto typu bábkou, na ovládanie chôdze, otáčania, sedenia, kľaknutia a jednoduchých gest, na vyjadrenie reakcií bábkou na vonkajšie podnety.

Viesť žiakov k pochopeniu odlišnosti v umeleckom prednese poézie a prózy. Dbieť na prirodzenosť a kultivovanosť vyjadrovania.

V predmete **bábkarská technológia** je hlavným obsahom práce anatomia, výrazová charakteristika bábkou a voľba materiálu. Je vhodné zoznamovať žiakov s proporciami ľudského tela a so štylizáciou bábkou, aby pochopili odlišnosti v proporcionalite bábok. Učiť ich chápať charakteristické rozdiely jednotlivých druhov a typov bábok. Zaoberať sa možnosťami stvárnenia výrazu bábkou (psychofyzické zvláštnosti, vekové odlišnosti ...). Zoznamovať žiakov s klasickými a syntetickými tvarovateľnými materiálmi (drevo, hlina, kaširovací hmoty, polystyrén, molitan, modurit a iné). Rozlišovať materiály vhodné najmä na povrchovú úpravu bábkou od materiálov vhodných na konštrukciu alebo výplň. Učiť žiakov s týmito materiálmi pracovať.

V predmete **pohyb** zameriavať cvičenia na vnímanie priestoru, zaujímania vzťahu k nemu a orientácie v ňom. Upozorňovať žiakov na dôležitosť vybudovania dôvery k partnerovi v náročnejších akrobatických cvičeniach a naopak – na partnerovu zodpovednosť pri týchto cvičeniach. Koordinačnými cvičeniami sa snažiť dosiahnuť psychofyzickú jednotu pohybového hereckého konania žiakov.

3. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy dramatickej tvorby s bábkou
(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- zvládnuť v dramatickej improvizácii s bábkou iluzívny a antiiluzívny štylizovaný spôsob práce,
- pochopiť zmysel použitia bábk v súvislosti so zámerom dramatickej výpovede a v súvislosti s použitím iluzívneho štylizovaného spôsobu práce,
- byť aktívny vo výbere, prípadne i v úprave pripravovaného textu záverečnej ročníkovej práce. Vniesť tvorivý bábkohercký podiel do práce na kolektívnej inscenácii zameranej na ľubovoľne zvolený okruh divákov. Zaujímať sa a aktívne sa podieľať na hľadaní inscenačného kľúča, stavby a réžie predstavenia. Zčať pracovať na absolventskom predstavení s prihliadnutím na možnosti a vyspelosť kolektívu,
- vedieť samostatne nájsť vhodný námet na etudy so známymi typmi bábok, podnieť a viesť ďalších členov kolektívu pri práci na etudách,
- vidieť predstavenia profesionálneho bábkového divadla a podľa možnosti i niekoľko predstavení dobrých amatérskych súborov (napr. na celoslovenských prehlídkach a festivaloch). Vedieť rozobrať zámer inscenácie a pochopiť zmysel použitých javiskových prostriedkov. Učiť sa v diskusii hodnotiť prínos týchto prostriedkov a spôsob ich využitia pre celkové vyznenie inscenácie.

Štúdium bábkových úloh a umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

- v konkrétnej úlohe pre zvolený typ bábk vedieť použiť iluzívny a antiiluzívny spôsob hry s bábkou,
- zvládnuť prácu s predmetom v súvislosti a pochopením jeho možností v oblasti vzniku javiskovej metafory a v oblasti práce so systémom znakov a symbolov,
- vedieť pripraviť dramaturgicky a zvoliť výrazové prostriedky (výtvarná zložky, hudba) pre sólový výstup s bábkou, ako aj pre umelecký prednes.

Bábkarská technológia

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Pochopiť význam jednoty výtvarnej a dramatickej zložky a vytvoriť funkčnú bábku pre dramatický útvar.

Pohyb

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- oboznámiť sa so základnými charakterovými prvkami slovenských ľudových tancov,
- vytvoriť choreografickú kompozíciu na tému ľudových tancov,
- zvládnuť cvičenia na koordináciu pohybu s rečou a piesňou,
- spoznať základné charakterotvorné prvky tancov iných národov.

Obsah

V predmete **základy dramatickej tvorby s bábkou** dať žiakom také podnety, ktoré by im umožnili v optimálnej miere samostatne a tvorivo pristupovať k ich stvárneniu v podobe dramatických improvizácií a javiskového tvaru. Zaoberať sa náročnejšími umeleckými dielami nielen ako poučení čitateľa a diváča (formou rozboru), ale skúmať i možnosti, s primeranou dávkou sebakritickosti, aktívne a tvorivým spôsobom ich interpretovať.

Hľadať námet na záverečnú absolventskú prácu a usilovať sa o dosiahnutie ujasneného (citovo i rozumovo) zainteresovaného prístupu celého kolektívu v zmysle pôvodného zámeru. Hľadať taký inscenačný kľúč (réžia, herecké obsadenie, výtvarné riešenie, hudba, choreografia), ktorý by na základe pochopenia umožnil žiakom na príprave absolventskej práce aktívne sa podieľať.

Za jeden z predpokladov nájdenia takéhoto kľúča je možné považovať schopnosť žiakov používať iluzívny a antiiluzívny spôsob práce s bábkou (otvorená a vykrytá bábka) a chápať zmysel, prednosti i úskalia obidvoch spôsobov javiskového postupu. Učiť žiakov voliť si spôsob prejavu nie náhodne, či z vonkajších podnetov, ale tak, aby forma práce s bábkou pomáhala pôvodnému zámeru a celkovému vyzneniu inscenácie.

Oboznamovať žiakov s tradíciami bábkového divadla pre dospelých divákov.

V predmete **štúdium bábkových úloh a umelecký prednes** učiť žiakov nielen rozlišovať, ale aj vedome používať iluzívny a antiiluzívny štylizovaný spôsob práce a hľadať zmysel použitia jedného či druhého spôsobu v dramatickom prejave.

Umožniť žiakom získať skúsenosti v oblasti práce s predmetom s možnosťou jeho využitia v oblasti vzniku javiskovej metafory a v oblasti práce so systémom znakov a symbolov. Tento spôsob bábkového vyjadrenia využiť pre javiskové spracovanie krátkeho textu.

V predmete **bábkarská technológia** je hlavným obsahom práce vytvorenie bábkovej postavy na použitie v dramatickom útvare. Je potrebné učiť žiakov, aby vytvárali bábky (návrhy) až po určení dramatického zámeru, inscenačného a štylizačného kľúča. Viest' ich k dokonalejšej práci so základnými pracovnými nástrojmi, prípadne oboznamovať so strojmi, potrebnými pre prácu s materiálom. Podľa možnosti zvyšovať nároky na výtvarné a technické stvárnenie.

V predmete **pohyb** cvičenia smerovať k vytvoreniu rôznych pohybovo – tanečných charakterov s dôrazom na individuálne schopnosti žiakov. Oboznamovať žiakov i teoreticky so základnými teóriami slovenských ľudových tancov, s charakteristickými krokmi a znakmi tej ktorej oblasti. Vytvárať podmienky pre poznanie ľudovej tanečnej kultúry iných národov. V koordinačných cvičeniach dbať na koordináciu pohybu s rečou a piesňou na základe dramatického textu adekvátneho veku žiaka.

4. ročník

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy dramatickej tvorby s bábkou

(1,5 hodiny týždenne, 49,5 hodín ročne)

- zvládnuť svoju úlohu v záverečnej absolventskej kolektívnej práci,
- vedieť tvorivo pristúpiť k dramatickému alebo epickému textu,
- vedieť pripraviť jednoduchý scenár a jednoduché etudy, cvičenia s ďalšími členmi kolektívu,
- preukázať aktívny záujem o súčasné progresívne prúdy nášho amatérskeho i profesionálneho bábkarstva.

Štúdium bábkových úloh a umelecký prednes

(0,5 hodiny týždenne, 16,5 hodín ročne)

- tvorivým spôsobom spracovať a uviesť na javisku absolventský sólový výstup s bábkou,

- vedieť odhaľovať viacvýznamové roviny v charakterizácii jednotlivých postáv so zmyslom pre nadsádzku.

Bábkarská technológia

(1 hodina týždenne, 33 hodina ročne)

Pochopiť viacvýznamovosť, variabilnosť a funkciu znaku – scény ako rovnocenného inscenačného prostriedku.

Pohyb

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- vytvárať pohybové etudy na základe vlastnej i zadanej témy,
- spolupracovať pri absolventskom predstavení.

Obsah

Získané vedomosti a schopnosti v oblasti bábkarskej tvorby samostatne a tvorivo uplatňovať v odborných činnostiach.

V predmete **základy dramatickej tvorby s bábkou** je možné očakávať od žiakov aktívny prínos vo forme vyhľadávania takých tém, ktoré by im umožňovali nielen tvorivo využiť všetky zručnosti a schopnosti, získané počas štúdia v bábkoherckom oddelení ZUŠ, ale aj vyjadriť pochopenie vlastného miesta vo svete.

Viesť žiakov k tomu, aby vedeli vybrať jednoduchý text, aby vedeli posúdiť, či je vhodný na uvedenie na javisku, hľadať a vybrať možnosti a formy jeho stvárnenia. Učiť ich formulovať základné pojmy, pripraviť základný tvar scenára, pripraviť a predviesť niektoré potrebné etudy a cvičenia s ostatnými žiakmi.

Pripraviť dokončenie absolventského vystúpenia, v ktorom sa uplatnia v čo najväčšej miere osobitosti a samostatnosť žiakov. Preto je možné od nich očakávať, že budú prostredníctvom svojej práce i práce ostatných poznávať mieru tvorivého prístupu ku konečnému myšlienkovému a citovému vyzneniu javiskového tvaru. Všestranným uplatňovaním divadelnej práce sa usilovať o prehĺbenie a dotváranie priateľských vzťahov medzi žiakmi.

Uvedením predstavenia na verejnosti a jeho reprízovaním majú možnosť žiaci získavať ďalšie skúsenosti z oblasti vzťahov javiska a hľadiska. Majú možnosť si overovať svoje vlastné dispozície pre túto prácu, svoje reakcie a závislosť svojho výkonu od pochopenia, cítenia a reakcie divákov. Majú možnosť hľadať náročnejšie výrazové prostriedky pre nadsádzku, získavať zmysel tvorivej práce.

Na základe návštev bábkových predstavení a diskusií o nich umožniť žiakom vytvoriť si skutočný obraz o smerovaní a o práci amatérskeho i profesionálneho bábkarstva a prebudiť trvalý aktívny záujem o dianie v tejto oblasti umenia.

V predmete **štúdium bábkových úloh a umelecký prednes** vyžadovať od žiakov pri práci na dramatických postavách v absolventskom vystúpení mieru samostatností pri voľbe námetu, prostriedkov a postupov, ako aj schopnosť formulovať a zdôvodňovať svoje ciele v súvislosti s pôvodným zámerom, osobitosť a tvorivosť, ktorá je podmienená pochopením a plným akceptovaním zvoleného inscenačného kľúča s celkovým vyznením inscenácie.

V predmete **bábkarská technológia** je hlavným obsahom práce riešenie výtvarnej zložky inscenácie (kolektívnej alebo sólovej) ako celku – bábok, rekvizít, scény, kostýmov bábkohercov pri odkrytom vodení a svetla. Spolu so žiakmi hľadať úsporné výrazové prostriedky v premene jednotlivých prvkov scény a jej variabilnosti. Zdôrazňovať význam

výtvarnej skratky, znaku a symbolu. Poverovať žiakov samostatnými úlohami, pri ktorých uplatnia svoju zručnosť, získané vedomosti a osobitý tvorivý prístup.

V predmete **pohyb** sa zameriavať na využitie žiakmi získaných vedomostí a skúseností pri príprave absolventského predstavenia. Pracovať so žiakmi na zdokonalení ich individuálnych schopností (výrazových, technických, dispozičných).

Viesť žiakov k tvorbe pohybových etúd s väčším rozsahom (prípadne aj s hudobným sprievodom) na základe učiteľmi zadanej, alebo i vlastnej témy, v ktorých by mali zúročiť vedomosti a skúsenosti nadobudnuté i v ostatných predmetoch, s využitím aj atypických výrazových prostriedkov.

ROZŠÍRENÉ ŠTÚDIUM LDO **I. a II. stupeň**

Ciele

Individuálne pripravovať všetkých žiakov pre štúdium na odborných školách (VŠMU, FF, Pedagogická škola, Zdravotná škola...). Rozšírené štúdium sa týka žiakov 5. a 6. ročníka I. stupňa a žiakov 1. až 4. ročníka II. stupňa všetkých oddelení LDO.

Obsah

Individuálna príprava v rozšírenom štúdiu nadväzuje na obsah práce a metódy používané v ročníkových skupinách (komplexnosť, dramatická hra ako metóda práce, motivácia ako východisko). Tým je možné predchádzať neorganizovanému nácviku monológov a prednesových partov. Preto je potrebné usilovať sa o to, aby si žiaci osvojili metódy práce používané v ročníkovej skupine a naučili sa ich tvorivo uplatňovať vo svojej individuálnej práci. Podobne je vhodné odporúčať prehľad predlôh uvádzaných v osnovách na výber a k prípadným úpravám použiť iné vhodné metódy. Žiakov učiť uvedomovať si vlastné možnosti a schopnosti a podľa nich si pre seba vyberať vhodné predlohy, to znamená, že ich učiť tak, aby vedeli dramaturgicky a autorsky pracovať.

Prehľad tematických celkov, ciele

Základy hereckej tvorby

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

- technicky aj výrazovo zvládnuť predmet textov (verše, próza),
- technicky aj výrazovo zvládnuť dramatickú interpretáciu vybraných dramatických predlôh,
- technicky a výrazovo zvládnuť dramatickú improvizáciu (pohybovú, rečovú),
- využívať poznatky z vyučovania európskych kultúrnych dejín, ktoré sú základom na samostatnú teoretickú prípravu na skúšky,
- pokúsiť sa vzhľadom na svoje individuálne osobné aj odborné dispozície, vybrať a upraviť si predlohu na interpretáciu v spolupráci s učiteľom,
- spoločensky uplatňovať výsledky svojej individuálnej prípravy.

Obsah

Pokiaľ individuálna príprava a časovo nenaväzuje priamo na prácu ročníkovej skupiny, je vhodné začleňovať do nej potrebnú technickú rozcvičku (pohybovú, rečovú atď.), čím v žiakoch upevňujeme vedomie neustáleho kondičného tréningu.

Neustále zvyšovať požiadavky na kultúru prejavu. Individuálny repertoár žiakov uplatňovať pri akciách školy ako aj na verejnosti, čím sa poskytne možnosť získať praktické skúsenosti overovať si schopnosti a záujem pri narastajúcej pracovnej a časovej zaťažnosti.

Kritéria na výber žiakov pre individuálnu prípravu:

- nadpriemerné výsledky práce v ročníkovej skupine,
- výrazná osobitosť a tvorivá aktivita v prístupe k zadávaným úlohám.

PROCES

Dramatická výchova, na princípe ktorej sa uskutočňuje vyučovanie na I. stupni literárno-dramatického odboru ZUŠ, je predovšetkým nástrojom výchovy osobnosti žiakov. Osvojovaním sociálnych rolí, sociálnych vzťahov, prostriedkov komunikácie, rozvíjaním zložiek osobnosti a výchovou k tvorivosti podporuje súčasne individuálny a sociálny rozvoj dieťaťa.

Najdôležitejšie prostriedky komunikácie – pohyb a reč – sú súčasne základným materiálom talentu, ktorý po odbornom a citlivom vedení v LDO ZUŠ umožňuje žiakom s predpokladmi pre umeleckú činnosť pripraviť sa na jej štúdium na konzervatóriu, či inej umeleckej škole. Ostatní žiaci získavajú okruh zručností a návykov, potrebných na osobitú uplatnenie sa v rámci záujmovej umeleckej činnosti.

V procese štúdia na II. stupni žiak získava širšiu orientáciu v kultúrnej oblasti. Výsledkom štúdia II. stupňa LDO ZUŠ má byť dosiahnutie umeleckej úrovne samostatného literáta, herca či bábkoherca, dramatika, ktorý bude schopný riešiť a tvorivo rozvíjať úlohy umenia v oblasti amatérskeho divadla, filmu a literatúry, citlivo reagovať na podnety okolitého sveta, orientovať sa v priestore a čase, spoznávať a hodnotiť progresívne tendencie. Dokáže organizovať skupinu, samostatne v nej pracovať, samostatne odborne riešiť úlohy vedúceho súboru ZUČ, či vedúceho skupiny dramatickej výchovy. Má mať záujem na zdokonaľovaní vlastných základných techník a uplatňovaní svojich schopností v aktívnej tvorivej umeleckej činnosti. Na základe získaných vedomostí, aktívnej praxe, teoretických a historických poznatkov si má vytvárať vlastné postoje a presvedčenia.

Pri mimoriadnom nadaní a záujme žiaka umožňuje štúdium na II. stupni LDO ZUŠ dostatočný priestor na získanie odborných zručností, vedomostí a návykov, ktoré sa vyžadujú pri prijímacích skúškach na VŠMU – odbor dramatické umenie, filmové umenie, dramatická výchova, alebo na pedagogických či filozofických fakultách – odbor učiteľstvo, žurnalistika, audiovizuálna žurnalistika a pod.

Nadobudnutými zručnosťami v sociálnej komunikácii sa vytvára priestor na neskoršie uplatnenie sa žiaka aj v odboroch detská sestra, zdravotná sestra, sociálny pracovník, učiteľ MŠ, vychovávateľ a pod.

Základom výchovno-vyučovacieho procesu v literárno-dramatickom odbore je rozvoj individuality každého žiaka. V procese teda musí byť každý žiak chápaný ako individualita a taký musí byť aj učiteľov prístup k nemu. Posudzovanie tvorivého riešenia zadaných úloh by nemalo byť obmedzované učiteľovými predstavami a jeho estetickým či umeleckým pohľadom. Dôležité je žiakovi odkryť tú skutočnosť, že všetko čo vytvorí hlasom, rečou,

pohybom či písaným prejavom je jedinečné, pretože vychádza z neho. Ak učiteľ cíti potrebu variovať žiakov výkon, prípadne naznačiť mu lepšie, či iné riešenie, mal by to urobiť citlivo a nikdy nie autoritatívne.

Neformálnosť atmosféry a medziľudské vzťahy v jednotlivých vyučovacích skupinách, či už vzťahy medzi učiteľom a skupinou, alebo medzi učiteľom a jednotlivými žiakmi, ale aj medzi členmi skupiny navzájom, majú vo vyučovaní LDO zásadný význam. Na ich kvalite závisí kvalita práce a trvácnosť výsledkov. Každý žiak je meraný sám sebou, hodnotený podľa toho, nakoľko dokáže prekonať sám seba, svoje aktuálne medze a nie porovnávaním s druhými.

Pedagogickým majstrovstvom učiteľa literárno-dramatického odboru je, ak dokáže vytvoriť skupinu a viesť v nej výchovno-vyučovací proces tak, že do nej žiak chce patriť.

ORGANIZÁCIA ŠTÚDIA V LITERÁRNO-DRAMATICKOM ODBORE

V literárno-dramatickom odbore sa vyučovanie organizuje nasledovne:

1. V prípravnom štúdiu v skupine 5 až 15 žiakov.
2. V základnom štúdiu I. a II. stupňa v skupine 5 až 10 žiakov.
3. V predmete prednes na I. stupni základného štúdia v dramatickom a slovesnom oddelení v skupine 2 až 3 žiakov.
4. V predmete vodenie bábok a prednes na I. stupni základného štúdia v bábkarskom oddelení v skupine 2 až 4 žiakov.
5. Práca v súbore v skupine od 5 žiakov.
6. V základnom štúdiu I. stupňa v rozšírenom štúdiu sa predmet individuálna príprava na štúdium vyučuje individuálne.
7. V základnom štúdiu II. stupňa sa predmet štúdium rolí a umelecký prednes a predmet štúdium bábkových úloh a umelecký prednes (0,5 vyučovacej hodiny týždenne) vyučuje individuálne, prípadne 1 vyučovacia hodina týždenne sa vyučuje v skupine 2 žiakov.
8. V základnom štúdiu II. stupňa – zameranie príprava na vysoké školy – sa predmet individuálna príprava na štúdium vyučuje individuálne.
9. V základnom štúdiu II. stupňa – zameranie záujmová umelecká činnosť – sa predmet hudobná výchova a hlasová príprava vyučuje v skupine do 10 žiakov.
10. V základnom štúdiu II. stupňa – zameranie záujmová umelecká činnosť – sa predmet hudobná a hlasová príprava vyučuje v skupine 2 žiakov.
11. V kurzoch pre dospelých sa vyučuje v skupine 4 až 8 žiakov.

OBSAH

CHARAKTERISTIKA PREDMETU	3
CIELE	3
OBSAH	4
PRÍPRAVNÉ ŠTÚDIUM I. stupňa	5
ZÁKLADNÉ ŠTÚDIUM I. stupňa	7
1. ročník	7
2. ročník	10
ODDELENIE DRAMATICKÉ A SLOVESNÉ	13
3. ročník	15
4. ročník	18
5. ročník	22
6. ročník	28
ODDELENIE BÁBKARSKÉ	30
3. ročník	39
4. ročník	34
5. ročník	38
6. ročník	42
PRÍPRAVNÉ ŠTÚDIUM II. stupňa	46
ODDELENIE DRAMATICKÉ	50
1. ročník	50
2. ročník	53
3. ročník	56
4. ročník	59
ODDELENIE SLOVESNÉ	62
1. ročník	62
2. ročník	64
3. ročník	66
4. ročník	67
ODDELENIE BÁBKOHERECKÉ	70
1. ročník	71

2. ročník	73
3. ročník	76
4. ročník	79
ROZŠÍRENÉ VYUČOVANIE ZÁKLADNEJ UMELECKEJ ŠKOLY	81
PROCES	83
Organizácia štúdia	